

המבקשת:

כרמלה פרידמן ת.ז 1232529

על-ידי ב"כ עו"ד אמנון זכרוני ו/או עו"ד
שרון זכרוני ו/או עו"ד ברי רוזנטל ו/או
עו"ד נעה שריד ו/או עו"ד שירי שירן ו/או
עו"ד גלעד מור ו/או עו"ד רויטל דהן
מרחוב יגאל אלון 67, מגדלי טויוטה
(מגדל B), תל-אביב, מיקוד 67443
טל': 03-6240000 פקס: 03-6249999

– נגד –

המשיבות:

1. **י. את א. ברמן בע"מ מ.ח. 510018187**

ת.ד. 34277, בית הדפוס 24,
א.ת. גבעת שאול ב' ירושלים 91341
טל': 02-6522241 פקס: 02-6536595

2. **שלמה א. אנג'ל בע"מ מ.ח. 520035130**

ת.ד. 11043, א.ת. הר-טוב, בית שמש
טל': 02-9995896 / 02-9996003 פקס: 02-9995622

בקשה בכתב

לאישור תובענה כתובענה ייצוגית

תוכן

3	א. מבוא
4	ב. תמצית התובענה
6	ג. העובדות המקימות את עילת התביעה
10	ד. המסגרת הנורמטיבית
12	ה. מן הכלל אל הפרט: התובענה מקיימת אחר כל התנאים לאישורה כתובענה ייצוגית
12	עילת תביעה אישית
13	עילות המבקשת כנגד המשיבות לפי חוק הגנת הצרכן
20	עילות המבקשת כנגד המשיבות לפי פקודת הנזיקין
20	הפרת חובה חקוקה:
23	רשלנות:
25	הטעיה לפי פקודת הנזיקין:
26	עילה לפי חוק עשיית עושר
28	שאלות מהותיות של עובדה ומשפט המשותפות לקבוצה יוכרעו בתובענה הייצוגית לטובת הקבוצה
28	התובענה הייצוגית הינה הדרך המתאימה ביותר להכרעה מוצדקת והוגנת בנסיבות העניין
29	עניינם של חברי הקבוצה ייוצג וינוהל באופן הולם ובתום לב
30	1. היקף הנזקים שנגרמו למבקשת ולקבוצה
30	חישוב סכום התובענה
30	אחוז החיוב ביתר מצד המשיבות:
31	חישוב הסעד הכספי לפי נתוני הלמ"ס:
32	חישוב הסעד הכספי לפי נתוני המשיבה 2:
33	חישוב הסעד הכספי לפי חישוב הנזק שנגרם למבקשת:
34	סיכום חישוב סכום התובענה:
35	חישוב גודל הקבוצה
35	2. חוסנן הכלכלי של המשיבות
36	ח. הסעדים המבוקשים
37	ט. סיכום
38	י. סוף דבר

1. בית-המשפט הנכבד מתבקש בזה לעשות שימוש בסמכותו בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו-2006 (להלן: "**חוק תובענות ייצוגיות**") ולהורות על אישור התובענה, אשר מוגשת בד בבד עם בקשה זו (להלן גם: "**הבקשה**") על-ידי המבקשת כנגד המשיבות ביחד ולחוד (להלן: "**התובענה**"), כתובענה ייצוגית בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות. כמו-כן, מתבקש בית-המשפט הנכבד להגדיר את הקבוצה בשמה מוגשת התובענה הייצוגית, בהתאם למפורט בבקשה זו (ראה, סעיף 143, להלן).

העתק התובענה, מצ"ב ומסומן נספח א.

2. המבקשת תטען, כי יש לה עילת תביעה טובה ומבוססת כנגד המשיבות וכי היא זכאית לסעדים המבוקשים על-ידיה לאור מעשי ו/או מחדלי המשיבות והפרתן את הוראות החוק המפורטות בבקשה, ובכלל זה הפרתן את הוראות חוק הגנת הצרכן, התשמ"א-1981 (להלן: "**חוק הגנת הצרכן**") ובנוסף או לחלופין את הוראות פקודת הנזיקין [נוסח חדש] (להלן: "**פקודת הנזיקין**"), ובפרט את הוראות סימן י' (הפרת חובה חקוקה), סימן ד' (רשלנות) וסימן ז' (הטעיה) לפקודה, ובנוסף או לחלופין המבקשת זכאית לסעדים המבוקשים בהתאם לקבוע בחוק עשיית עושר ולא במשפט, תשל"ט-1979 (להלן: "**חוק עשיית עושר**"), והכל כמפורט בבקשה זו.

3. בנוסף, בית-המשפט הנכבד מתבקש לקבוע את שכר הטרחה של עורכי-הדין המייצגים באחוזים מתוך שווי הסעד שייפסק ו/או מכל סכום בו תחויבנה המשיבות, בתוספת מע"מ כחוק ולחייבן, ביחד ולחוד, בתשלום הסכום האמור וכן בתשלום מלוא הוצאות המשפט.

4. המבקשת תהא מיוצגת על-ידי בא-כוחה כמפורט בכותרת וכתובתה לצורך המצאת כתבי-בי-דין תהא במשרדי ב"כ הנ"ל.

5. כל הטענות בבקשה זו נטענות במצטבר ו/או בהשלמה ו/או לחלופין, הכל לפי הדבק הדברים, עניינם והקשרם. מקום בו נטענות בתובענה זו טענות עובדתיות חלופיות, נובע הדבר מכך שהעובדות כהווייתן אינן ידועות למבקשת.

6. ההדגשות המופיעות בציטוטים המובאים בבקשה זו הוספו על-ידי הח"מ, אלא אם מצויין אחרת.

7. בתמיכה לבקשה זו מצורף תצהירה של המבקשת.

ואלה נימוקי הבקשה:

ב. תמצית התובענה

8. המשיבה 1 הינה יצרנית של לחמים ודברי מאפה ובין היתר הינה הבעלים והמפעילה של "מאפיית ברמן" ו"מאפיית דש" ומשווקת את מוצריה לחנויות ולרשתות שיווק ברחבי הארץ. המשיבה 1 הינה המאפייה השנייה בגודלה בארץ.

פרטים בדבר המשיבה 1 מאתר משרד המשפטים ומאתר האינטרנט שלה, מצ"ב ומסומנים נספח ב.

9. המשיבה 2 הינה יצרנית של לחמים ודברי מאפה ומשווקת את מוצריה בכל רחבי הארץ. בשנת 1984 הפכה החברה לחברה ציבורית, שמניותיה רשומות למסחר בבורסה לניירות ערך בתל אביב. כיום מייצרת המשיבה 2 את מוצריה במספר מפעלים הפרוסים באזורים שונים בארץ. המשיבה 2 הינה המאפייה הגדולה בישראל.

פרטים בדבר המשיבה 2 מאתר משרד המשפטים ומאתר האינטרנט שלה, מצ"ב ומסומנים נספח ג.

10. שוק מוצרי הלחם בישראל נשלט כמעט באופן מלא על-ידי המשיבות והן אוחזות יחדיו ב- 70% או יותר מהשוק.

11. עיקר התובענה במעשי ו/או במחדלי המשיבות ביחס למשקל הלחם שבפיקוח, המיוצר על-ידן והנמכר במישרין ו/או בעקיפין ברשתות השיווק השונות ברחבי הארץ (להלן: "הלחם"). יובהר, כי בכל מקום בבקשה זו בו מצויין "הלחם", הכוונה ללחם שבפיקוח המיוצר ו/או המשוק ו/או הנמכר במישרין ו/או בעקיפין על-ידי המשיבות, ביחד ולחוד.

12. המבקשת תטען, כי משקל הלחם נמוך באחוזים משמעותיים בנסיבות המקרה (עשרות גרמים בממוצע לכיכר לחם) ממשקל הלחם הקבוע בצו הפיקוח על מחירי מצרכים ושירותים של משרד התמ"ת (להלן: "צו הפיקוח"), זאת מכח חוק פיקוח על מחירי מצרכים ושירותים, תשנ"ו-1996 (להלן "חוק הפיקוח"). חוק הפיקוח מאפשר למחוקק המשנה, בצו באישור הממשלה, להחיל פיקוח על מצרך או שירות מסויים ולקבוע, בין היתר, כי הפיקוח יהיה בדרך של קביעת מחירים או של אישור להעלאת מחירים, כאמור בסעיף 12(א) לחוק הפיקוח.

צו הפיקוח מיום 25 אוקטובר 2009 ועדכון מחירים שלו נכון ליום 18 ינואר 2011, מצ"ב ומסומנים נספח ד, נספח ה, בהתאמה.

13. הלחם בפיקוח הינו מזון בסיסי וחיוני כמעט בכל בית בישראל, לרבות ובעיקר במשפחות מרובות ילדים ומעוטות יכולת. מכאן גם נודעת החשיבות היתרה לעובדה, שעל העוסק המייצר את הלחם שבפיקוח לדייק בכל הפרטים בקשר אליו, בוודאי ובוודאי בדבר משקלו. כמו-כן ברורה ומובנת החשיבות בצו הפיקוח, שאלמלא היה קיים היה הדבר מביא

להתייקרות הדרגתית של לחם בכלל בעשרות אחוזים, דבר שהיה פוגע בציבור כולו ובפרט בקרב שכבות האוכלוסייה החלשות.

14. על-פי צו הפיקוח (נספח ד לבקשה), מחיר לצרכן של לחם אחיד (כהה) ושל לחם לבן הינו 4.46 (עודכן ב- 18 ינואר 2011 ל- 4.76 ₪); מחירו של לחם אחיד (כהה) פרוס הינו 6.69 (עודכן ל- 7.15 ₪); מחירה של חלה הינו 4.86 (עודכן ל- 5.2 ₪) ומחירו של לחם לבן פרוס הינו 5.94 ₪ (עודכן ל- 6.35 ₪). בהתאם לקבוע בצו הפיקוח, על חלה ולחם לבן פרוס להיות במשקל של 500 גרם ועל כל כיכר לחם אחיד (כהה), לחם אחיד (כהה) פרוס ולחם לבן להיות במשקל של 750 גרם.

15. כך גם לפי המצויין מפורשות על-גבי אריזות הלחם (בלחמים ארוזים) וכן לפי תיאורי הלחמים באתרי האינטרנט של המשיבות, משקל הלחם המצויין הינו כאמור לעיל. יובהר, כי בשום מקום ובשום אופן אין מצד המשיבות כל הערה, הסתייגות, או ציון אחר, כלשהו, באשר לאפשרות כי הלחם בפועל עלול לשקול פחות – לא בגרם אחד פחות ולא כל שכן בעשרות גרמים פחות.

דוגמאות לתיאור הלחם מאתרי האינטרנט של המשיבות, מצ"ב ומסומנות נספח ו.

16. אלא מאי, כפי שהסתבר למבקשת במקרה, משקל הלחם בפועל הינו נמוך משמעותית מן הנקוב בצו הפיקוח. לפי הבדיקות אותן ערכה, הסתבר למבקשת להפתעתה, כי כל כיכר לחם שוקלת בממוצע כמה עשרות גרמים פחות מן המשקל הנקוב כאמור. אמנם, מבחינת הלקוח הבודד מדובר, לכאורה, בסכומים ובמשקלים נמוכים בעבור קנייה בודדת, אולם לאורך זמן ובראייה רחבה, מדובר בסכומים משמעותיים מאד ובעשיית רווחים בלתי הוגנים על חשבון ציבור צרכנים רב מאד ותמים.

17. המשיבות לא טורחות לציין מהו משקלו האמיתי של הלחם, על אחת כמה וכמה שמשקלו נמוך מהנדרש לפי צו הפיקוח. כל שמצויין הוא משקל הלחם כאמור בצו הפיקוח. הצרכן, מבחינתו, רואה את מחיר הלחם, הידוע לו גם על-פי צו הפיקוח שמפורסם מעת לעת, ובהיעדר כל אינדיקציה אחרת סומך על כך, כי המוצר המפוקח אותו רכש הינו במשקל הנדרש. יוער, כי משקל הלחם בהתאם לצו הפיקוח מצויין על גבי האריזה, לפחות במקרה של לחם פרוס ו/או ארוז.

18. בהיעדר מידע נוסף, הצרכן מסתמך על כך שמשקל ומחיר הלחם יהיו כקבוע בצו הפיקוח, כאשר בפועל הצרכן משלם מחיר מלא עבור מוצר שהינו בעל משקל מופחת מן הקבוע בצו הפיקוח. חיוב הצרכן במחיר מלא עבור לחם במשקל מופחת הינו, בין היתר, בגדר הטעייה מצד המשיבות, נעשה בניגוד לדין ומהווה ניצול תום ליבו והסתמכותו של הצרכן הסביר, שכלל אינו מודע לדבר. יצוין, מעבר לנדרש, כי גם אם חלק מן הצרכנים היו מודעים להתנהגות המשיבות בעניין זה, ניתן להניח כי לא היו טורחים כלל להגיש תביעה או לנקוט בצעדים אופרטיביים כלשהם, בעיקר מפאת חוסר הכדאיות הכלכלית הכרוכה בכך לצרכן הבודד.

19. המבקשת תטען, כי במעשיהן ו/או במחדליהן המתוארים לעיל ולהלן בתובענה ובבקשה זו, מפרות המשיבות את הוראות חוק הגנת הצרכן, ובנוסף או לחלופין את הוראות פקודת המזיקין, ובפרט את הוראות סימן י' (הפרת חובה חקוקה), סימן ד' (רשלנות) וסימן ז' (הטעיה) לפקודה, ובנוסף או לחלופין המבקשת זכאית לסעדים המבוקשים בהתאם לקבוע בחוק עשיית עושר, וכן כי יש לה עילת תביעה טובה ומבוססת כנגד המשיבות מכוח הוראות החוקים הנ"ל לצורך אישורה של התובענה כייצוגית.

ג. העובדות המקימות את עילת התביעה

20. המבקשת, פנסיונרית בת 66, קונה לשימושה האישי או הביתי בכל שבוע בממוצע שני לחמים בפיקוח מסוגים שונים, המיוצרים על-ידי המשיבות.

21. באחת מקניותיה, כך בדרך המקרה, עמדה המבקשת ליד הקופה ב"שופרסל" ותוך כדי המתנה בדקה את משקלו של הלחם באמצעות המשקל המצוי בקופה. להפתעתה, גילתה המבקשת, כי משקל הלחם נמוך ממשקלו הקבוע בצו הפיקוח וכפי שמופיע בתיאור הפרטים על חשבונית הקנייה.

22. לאחר שהתברר לה, כי משקל הלחם נמוך מן המשקל שבו אמור היה להיות, חזרה המבקשת על הבדיקה מספר פעמים בכל אחת מקניותיה הבאות. להפתעתה, הבינה המבקשת, כי לא היתה זו טעות חד-פעמית.

23. ביום 18 נובמבר 2008, פנתה המבקשת למשיבה 1 ויידעה אותה, כי בהמשך לבדיקות שערכה לגבי כיכרות הלחם שקנתה, היא גילתה כי משקל הלחם נמוך בעשרות גרמים מן המשקל האמור, הן בהתאם לפרסומי ולמצגי המשיבה והן בהתאם לקבוע בצו הפיקוח.

מכתבה של המבקשת מיום 18 נובמבר 2008, מצ"ב ומסומן נספח ז.

24. בהמשך לפניית המבקשת, השיבה המשיבה 1 במכתב מיום 24 דצמבר 2008, כי בהמשך לבדיקות שביצעה לא נמצאו כל חריגות במשקלי הלחם המיוצרים והמשווקים על-ידה בתקופה האמורה. כמו-כן, נטען במכתב התשובה הנ"ל, כי היות והלחם הוא מוצר עם אחוזי לחות גבוהים, הוא מאבד מים במהלך חייו בתהליך טבעי ולפיכך הוא איבד ממשקלו במשך ימי הצריכה. עם זאת, ציינה המשיבה, כי נתוני השקילה שהמבקשת פרטה במכתבה אינם מתאימים לקצב החיסור הטבעי במשקל הלחם. בהקשר זה ראוי לציין, לפחות לגבי הלחמים מסוג לחם אחיד ולחם לבן, כי לחמים אלה הינם לחמים טריים, המגיעים מידי יום והנמכרים עוד באותו היום. אם באותו יום נשארים עדיין כמה לחמים כאלה שלא נקנו, הם מורדים מן המדף ומוחלפים בלחמים טריים חדשים. כך, בעצם, הזמן המרבי בו לחמים כאמור נותרים על המדף הינו למשך יום אחד בלבד. כן יוער, כי למיטב ידיעת המבקשת, בדרך כלל עד סוף היום ממילא לא נשארים כלל לחמים מהסוג האמור על המדף.

מכתב התשובה מיום 24 דצמבר 2008, מצ"ב ומסומן נספח ח.

25. המבקשת לא הסתפקה בתשובת המשיבה והחליטה לבצע בדיקות נוספות. כך, ביקשה לשקול בקופה את הלחמים שקנתה במספר הזדמנויות נוספות ורשמה את ממצאי השקילה בגב החשבוניות, כלהלן:

- 25.1. בחשבונית "שופרסל" מיום 1 דצמבר 2009, נקנה לחם אחיד ומשקלו לאחר שקילה היה 705 גרם.
- 25.2. בחשבונית "שופרסל" מיום 16 דצמבר 2009, נקנה לחם לבן ומשקלו לאחר שקילה היה 690 גרם.
- 25.3. בחשבונית "מיסטר זול" מיום 16 דצמבר 2009, נקנה לחם אחיד ומשקלו לאחר שקילה היה 725 גרם.
- 25.4. בחשבונית "שופרסל" מיום 16 דצמבר 2009, נקנה לחם לבן ומשקלו לאחר שקילה היה 710 גרם.
- 25.5. בחשבונית "שופרסל" מיום 16 דצמבר 2009, נקנה לחם אחיד ומשקלו לאחר שקילה היה 712 גרם.
- 25.6. בחשבונית "שופרסל" מיום 16 דצמבר 2009, נקנה לחם אחיד ומשקלו לאחר שקילה היה 704 גרם.
- 25.7. בחשבונית "שופרסל" מיום 16 דצמבר 2009, נקנה לחם לבן ומשקלו לאחר שקילה היה 695 גרם.
- 25.8. בחשבונית "שופרסל" מיום 23 ספטמבר 2009, נקנה לחם אחיד ומשקלו לאחר שקילה היה 725 גרם.
- 25.9. בחשבונית רשת "מגה" מיום 26 ינואר 2010, נקנה לחם אחיד ומשקלו לאחר שקילה היה 710 גרם.
- 25.10. בחשבונית "שופרסל" מיום 21 יוני 2010, נקנה לחם אחיד ומשקלו לאחר שקילה היה 685 גרם.
- 25.11. בחשבונית "שופרסל דיל" מיום 21 יוני 2010, נקנה לחם לבן ומשקלו לאחר שקילה היה 685 גרם.

החשבוניות הנ"ל, מצ"ב ומסומנות נספח ט.

26. המבקשת גילתה, כי משקל הלחם פחות באופן משמעותי ועקבי מן המשקל שבו אמור היה לשקול על-פי צו הפיקוח וכן ממשקלו המצויין על גבי האריזה, באותם מקרים בהם הלחם ארוז ומשקלו מצויין כאמור.

27. הנה כי כן, המבקשת המשיכה לקנות את הלחם אך לא שקטה בליבה והחליטה לשלוח לחמים נוספים לבדיקה מקצועית. ואכן כך עשתה. המבקשת פנתה למכון התקנים וביקשה שם שיבדקו את הלחמים שקנתה. המבקשת שילמה למכון התקנים את עלויות הבדיקות ומכון התקנים בדק את הלחם. הבדיקות שבוצעו על-ידי מכון התקנים אימתו את תוצאות השקילות שבוצעו בקופה והצביעו אף הן, כי משקל הלחם תמיד נמוך עד כדי עשרות גרמים מן המשקל שבו אמור היה להיות. כמו-כן עולה, כי אין כל קשר בין משקל הלחם, הנמוך תמיד כשלעצמו, לבין התאריך בו נקנה או הרשת ממנה נקנה, וכן אין כל קשר ויחס בין התאריך בו נקנה לתאריך בו נשקל.

28. תוצאות הבדיקות של מכון התקנים הינן כלהלן:

על-פי בדיקה מס' 8912201177 נמצא כי:

28.1. משקל הלחם, שנקנה ביום 5 ינואר 2009, עמד על 714.11 גרם.

28.2. משקל הלחם, שנקנה ביום 7 ינואר 2009, עמד על 700 גרם.

28.3. משקל הלחם, שנקנה ביום 8 ינואר 2009, עמד על 718.03 גרם.

28.4. משקל הלחם, שנקנה ביום 8 ינואר 2009, עמד על 721.15 גרם.

על-פי בדיקה מס' 8912203155 נמצא כי:

28.5. משקל הלחם, שנקנה ביום 18 ינואר 2009, עמד על 744.38 גרם.

28.6. משקל הלחם, שנקנה ביום 18 ינואר 2009, עמד על 717.18 גרם.

28.7. משקל הלחם, שנקנה ביום 19 ינואר 2009, עמד על 744.74 גרם.

28.8. משקל הלחם, שנקנה ביום 20 ינואר 2009, עמד על 697.89 גרם.

28.9. משקל הלחם, שנקנה ביום 20 ינואר 2009, עמד על 730.99 גרם.

**תוצאות בדיקה מס' 8912201177 ובדיקה מס' 8912203155, מצ"ב ומסומנות
נספח י' ונספח יא בהתאמה.**

29. לא מדובר בפעם ולא בפעמיים, כי אם במספר רב של פעמים בהן המבקשת קנתה את הלחם על שלל סוגיו ושקלה אותו בו במקום במשקל של רשת השיווק שבה נקנה וגילתה כי משקלו פחות. לא זו אף זו, המבקשת ביקשה אסמכתאות רשמיות לשקילה, ולכך פנתה למכון התקנים. גם השקילה שנעשתה במכון התקנים הראתה הפחתה ניכרת במשקל הלחם. מתוצאות הבדיקות עולה, כי החריגות במשקל הלחם הינן עקביות ושיטתיות ופחותות ממשקל הלחם הנדרש על-פי צו הפיקוח. כמו-כן עולה, כי אין קשר ויחס כלשהו בין משקל הלחם, הנמוך תמיד כשלעצמו, לבין התאריך בו נקנה או הרשת ממנה נקנה,

וכן אין כל קשר ויחס בין התאריך בו נקנה לתאריך בו נשקל. דבר אחד ברור מתוצאות השקילה: משקל הלחם תמיד נמוך מן המשקל שבו אמור היה להיות! ואף זאת ברור, כי ההפחתה הינה בעשרות גרמים בממוצע לכל כיכר לחם, שלכל הדעות, וכך גם ניתן להסיק מתשובת המשיבה 1, הפחתה כזו הינה משמעותית בנסיבות העניין ואין לקבלה.

30. נדמה כי אין חולק, ומכל מקום אין סיבה שלא להניח, כי המשיבות הינן בעלות הידע, הנסיון והאמצעים הדרושים, הן לצורך ייצור הלחם כראוי והן לצורך ביצוע בקרה במסגרת תהליכי הייצור והשיווק, על-מנת לוודא כי הלחם המיוצר אכן עומד בכל הדרישות, לרבות בדרישת המשקל. אין מחלוקת, כי המשיבות יודעות ו/או צריכות ואמורות לדעת מה צריך להיות משקלו של הלחם ומהו משקלו בפועל. אין מחלוקת, כי משקל הלחם הינו בגדר עניין מהותי בעסקה. הלכה למעשה, המשיבות לא עומדות בדרישות הדין, מטעות את ציבור הצרכנים, מסתירות את משקלו האמיתי של הלחם מהצרכנים ו/או מפרסמות מידע לא מדויק בקשר אליו ו/או לא נוקטות במידת הזהירות הנדרשת בתהליך הייצור ו/או השיווק של הלחם על-מנת לוודא כי הוא עומד בכל הדרישות. מכאן, ולאור תוצאות השקילה העקביות המפורטות לעיל, המבקשת תטען, כי בין אם המשיבות מייצרות את הלחם מראש בידיעה ובכוונה שישקול פחות מהמשקל האמור ובין אם הן מנצלות את פערי המשקל באופן אחר כלשהו, הרי שבכל מקרה, לדידן, הצרכן הרגיל יתקשה לשים לב לאותה הפחתה "זניחה", כביכול, במשקל הלחם, או שלא יטרח לבדוק מהו משקלו בדיוק, בעוד שהתועלת מהפחתה זו במשקל עבור המשיבות לאורך זמן הינה רבה ומשמעותית ביותר.

31. יוצא אפוא, כי הצרכן משלם בעבור הלחם שקנה את המחיר המלא הקבוע בצו הפיקוח, בעוד בפועל משקלו של הלחם שנקנה נמוך מן הנקוב בצו. המבקשת תטען, כי המחיר נקבע ללחם במשקל מסויים ולא ללחם במשקל פחות, לא כל שכן באופן ניכר. כך משלם הלקוח המקופח את מחירו המלא של הלחם ללא כל "הנחה" ביחס למשקלו האמיתי.

32. כך, לצורך הדוגמא, אם הלחם נקנה ב- 4.76 ₪ (מחיר מפוקח), היה אמור לשקול 750 גרם (משקל מפוקח), אך שקל בפועל רק 700 גרם, הרי שבהתאם למשקלו היתה צריכה המבקשת לשלם רק 4.44 ₪ ($4.76 \times 700 / 750$). מכאן, שבמקרה כזה נגבה מהמבקשת ביתר סך של 0.32 אג' (ראה, סעיף 137, להלן).

33. לצורך שלמות תיאור השתלשלות העניינים, המבקשת תוסיף, כי בשלב מאוחר יותר פנתה שוב למכון התקנים על-מנת לשקול פעם נוספת לחמים שקנתה, אך הפעם משום מה בניגוד לפעמים קודמות, סירבו לקבלה ואף החלו לתחקר אותה באופן שלמיטב הבנתה היה תמוה. לאחר שפנתה למשרד הח"מ, דיברה עורכת דין וכן דיבר מתמחה מהמשרד עם מספר גורמים במכון התקנים ובשיחה זו נאמר להם, כי המבקשת יכולה להגיע לצורך שקילת הלחם בתיאום מראש. לאחר שבוצע תיאום כאמור עם מכון התקנים ליום ולשעה מסויימים לצורך שקילת הלחם, קנתה המבקשת ארבעה לחמים באותו יום. בטרם פנתה שוב למכון התקנים ביקשה לשקול את הלחמים הנ"ל במשקל שהיה בקופה. להפתעתה, הפעם גילתה כי הלחמים הנ"ל שקלו בדיוק במשקל הדרוש. משכך, לא היה טעם

בשקילתם שוב במכון התקנים. אמנם צירוף המקרים הפתיע קצת את המבקשת, שדווקא בפעם בודדת אחת שקנתה לחם במועד מתואם מראש, כאמור, שקל הלחם בדיוק במשקל המתאים ושכל יתר הפעמים הרבות בהן קנתה לחמים ללא כל תיאום הם שקלו תמיד באופן משמעותי פחות. אך מעבר לכך, עובדה מעניינת היא, כי בניגוד לסברה של המשיבה 1, לפיה הלחם מאבד מים במהלך חייו ולכן משקלו מופחת, הרי שבמקרה אחד, ביחס לאותם ארבעה לחמים כאמור, הלחם שקל בדיוק במשקל הנכון. משמע, שהפעם הלחם לא "איבד מים" ודווקא כן ניתן לייצרו ולשווקו במשקל שבו הוא אמור להיות. מכל מקום, שקילה בודדת זאת אינה מייצגת את המצב לאשורו, שכן למעט מקרה בודד זה, בכל יתר המקרים הרבים בהם שקלה המבקשת את הלחמים, וכפי שנבדק גם במכון התקנים, משקל הלחם תמיד ובאופן עקבי היה נמוך משמעותית מהנדרש.

34. כמו-כן, המבקשת שקלה בקופה לחמים נוספים שקנתה במספר היזמנויות שונות. ביום 21 יוני 2010 שקלה שני לחמים, כאמור, האחד מסוג לחם לבן והשני מסוג לחם אחיד, שמשקל כל אחד מהם אמור היה להיות 750 גרם, וגילתה כי משקל כל אחד מהם עמד על 685 גרם בלבד; ביום 5 ספטמבר 2010 שקלה לחם אחיד ומשקלו היה 715 גרם; ביום 10 אוקטובר 2010 שקלה שני לחמים שמשקל האחד עמד על 735 גרם (לחם אחיד) ומשקלו של השני עמד על 700 גרם בלבד (לחם לבן). כמו-כן, בסמוך להגשת התביעה שקלה בקופה לחמים נוספים שקנתה. ביום 28 ינואר 2011 נשקלה חלה רגילה של המשיבה 1 ומשקלה היה 490 גרם (במקום 500 גרם) וביום 2 פברואר 2011 נשקל לחם כהה פרוס של המשיבה 1, שמשקלו היה 740 גרם (כולל האריזה).

חשבוניות עם רישום תוצאות השקילות הנוספות, מצ"ב ומסומנות נספח יב.

35. מן המקובץ עולה, כי משקלי הלחמים שנבדקו נמוכים באופן עקבי ושיטתי מן הנדרש לפי צו הפיקוח. עסקינן בהפחתה המגיעה לכדי עשרות גרמים ביחס לכיכר לחם, שבנסיבות העניין מדובר בהפחתת משקל משמעותית. המבקשת תטען, בין היתר, כי המשיבות מפרות לא רק את ההוראות המפורשות של צו הפיקוח החלות עליהן, כי אם גם את חובת הגילוי כלפי הצרכן, תוך הטעיה שיטתית ועשיית רווחים משמעותיים שלא כדין על חשבונן.

ד. המסגרת הנורמטיבית

36. סעיף 3(א) לחוק תובענות ייצוגיות מאפשר הגשת תובענה ייצוגית בעניינים המנויים בתוספת השנייה, או בעניינים בהם נקבע בהוראת חוק מפורשת כי ניתן להגיש בעניינים תובענה ייצוגית.

37. סעיף 1 לתוספת השנייה לחוק תובענות ייצוגיות, הרלוונטי לענייננו, קובע כי ניתן להגיש תובענה ייצוגית במקרה כדלקמן:

"תביעה נגד עוסק, כהגדרתו בחוק הגנת הצרכן, בקשר לענין שבינו לבין לקוח, בין אם התקשרו בעסקה ובין אם לאו".

38. "עוסק" מוגדר בסעיף 1 לחוק הגנת הצרכן, כלהלן:

"מי שמוכר נכס או נותן שירות דרך עיסוק, כולל יצרן".

39. ברי, כי המשיבות הינן "עוסק", כהגדרת מונח זה בחוק הגנת הצרכן, וכי עסקינן בעניין שבין העוסק לבין הלקוח. מכאן, שהתנאי הקבוע בסעיף 3 לחוק תובענות ייצוגיות, ובסעיף 1 לתוספת השנייה לחוק זה, מתקיים בענייננו.

40. סעיף 4 לחוק תובענות ייצוגיות ממשיך וקובע את רשימת הזכאים להגיש בקשה לאישור תובענה ייצוגית. בהקשר זה נקבע בסעיף 4(א)(1) לחוק האמור, כי רשאי להגיש בקשה לאישור תובענה כייצוגית:

"אדם שיש לו עילה בתביעה או בעניין כאמור בסעיף 3(א), המעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל החברים הנמנים עם קבוצת בני אדם – בשם אותה קבוצה".

41. סעיף 8(א) לחוק תובענות ייצוגיות, שכותרתו: אישור תובענה ייצוגית בידי בית-המשפט, מונה את התנאים אשר בהתקיימם רשאי בית-המשפט לאשר תובענה ייצוגית, כדלקמן:

- "(1) התובענה מעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה, ויש אפשרות סבירה שהן יוכרעו בתובענה לטובת הקבוצה;**
- (2) תובענה ייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות העניין;**
- (3) קיים יסוד סביר להניח כי ענינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינהל בדרך הולמת; הנתבע לא רשאי לערער או לבקש לערער על החלטה בענין זה;**
- (4) קיים יסוד סביר להניח כי ענינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינהל בתום לב".**

42. המבקשת תטען, כי התנאים המפורטים בחוק תובענות ייצוגיות מתקיימים במקרה דנן, כי יש לה עילת תביעה כנגד המשיבות, כי עילה זו מעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה וכי יתר התנאים האמורים בסעיף 8(א) לחוק תובענות ייצוגיות מתקיימים בענייננו, ומכאן ראוי כי תביעתה דנן תאושר כתובענה ייצוגית. המבקשת תוסיף, כי שיקול הדעת המסור לבית-המשפט הנכבד בשלב זה של אישור תובענה כייצוגית הינו רחב ביותר, והדבר אף נובע ממטרת חוק תובענות ייצוגיות, כהגדרתה בסעיף 1 לחוק, ומשקף את יישומו ואת תכליתו הראויה. המבקשת סבורה, כי הסוגיה העולה מתביעתה דנן הינה סוגיה אמיתית וכבדת-משקל וכי רבים אחרים נפגעו מהתנהלות המשיבות, ומשכך קיים גם אינטרס ציבורי לניהול התובענה כייצוגית. מעבר לאמור, כך תובא תביעת המבקשת לפתחו של בית-המשפט הנכבד, תידון על-ידו וכך יינתן לה יומה בבית-המשפט.

יפים לעניין זה דברים שנאמרו בע"א 2967/95 **מגן וקשת בע"מ נ' טמפו**, פ"ד נא(2), כלהלן:

"לתובענה הייצוגית יש משמעות כלכלית וחברתית גדולה ביותר... יש בה כדי להגן על אינטרס היחיד שנפגע ואינו טורח להגיש תביעה; יש בה אינטרס ציבורי לאכיפת הוראות החוק שבגדרו באה התובענה הייצוגית; יש לה ערך מרתיע בפני הפרת החוק."

43. בהקשר זה, המבקשת תוסיף, שאין כל מניעה בדין ובפסיקה לאשר ולנהל תובענה ייצוגית בעילות המפורטות בבקשה זו. יוער, כי סעיף 3 לחוק תובענות ייצוגיות מפרט רשימה של נושאים או עניינים (ולא רשימה סגורה של חוקים), שניתן להגיש בהם בקשה לאישור תובענה ייצוגית, וכאמור אין חולק כי בענייננו מדובר בתביעה נגד עוסק (המשיבות) בקשר לעניין שבינן לבין לקוח (המבקשת) ומכאן עומדת התביעה בהוראת סעיף 1 לתוספת השניה לחוק תובענות ייצוגיות.

ה. מן הכלל אל הפרט: התובענה מקיימת אחר כל התנאים לאישורה

כתובענה ייצוגית

עילת תביעה אישית

44. כאמור, המבקשת הינה צרכנית של מוצרי המשיבות, ובכלל זה של הלחמים המצויים בפיקוח המיוצרים על-ידן. המבקשת קנתה את הלחם בהסתמך על תיאור המוצר, לפיו הלחם הינו במשקל מסויים, בהסתמך על מצגי המשיבות וציפייתה הסבירה כי מצגים אלה אמורים ומדויקים ובהסתמך על הקבוע בצו הפיקוח. עד לאותו רגע, שבו שקלה לראשונה את כיכר הלחם, המבקשת לא העלתה על דעתה כי הלחם, אותו מצרך יום-יומי שנמצא בפיקוח, שוקל למעשה פחות ממשקלו הרצוי וממשקלו הקבוע בצו הפיקוח.

45. המשיבות לא ציינו את דבר המשקל המוטעה, לא הודיעו על כך ולא יידעו את ציבור הצרכנים הרוכש את הלחם, כי משקלו פחות וכי אינו תואם את הקבוע בצו הפיקוח ואת תיאור המוצר. הצרכנים, אשר קנו את הלחם ועודם קונים אותו מדי יום מעצם טיבו כמוצר בסיסי, סברו לתומם שאכן מדובר בלחם שתואם את צו הפיקוח ושהינו במשקל הנקוב.

46. המבקשת גילתה את דבר המשקל המופחת לראשונה בנובמבר 2008 לערך, ומאז ועד היום ולאור הבדיקות אותן ערכה ניתן בנקל לראות, כי משקל הלחם מופחת באופן שיטתי ושגור.

47. לאחר שהמבקשת גילתה, כי משקל הלחם מופחת, כאמור, היא פנתה למשיבה 1, ולאחר שלא קיבלה מענה ראוי החליטה לנקוט בהליך דנן.

48. יודגש, כי אין המדובר במעשה קטן וזניח, אלא עסקינן בהתנהלות המשיבות שבצידה מצטברים רווחים ניכרים על חשבון ציבור הצרכנים. זאת, בין אם יתברר כי המשיבות פעלו בתיאום בעניין דנן ובין אם יתברר כי פעלו אחרת. בהקשר זה ראוי לציין, כי לאחרונה אף

הוגשה כנגד המשיבות תובענה ייצוגית בעניין תיאום צמצום אספקת הלחם שבפיקוח במטרה להשיא את המכירות של לחמים שאינם בפיקוח המיוצרים אף הם על-ידן.

49. עוד יוער בהקשר זה, כי בהתאם לדו"ח התקופתי לשנת 2009 שפרסמה המשיבה 2, נראה כי היקף ההכנסות שלה ממכירות הלחמים שבפיקוח גדול יותר מזה של הלחמים שאינם בפיקוח, כך שמכירת לחמים במחיר מפוקח מהווה כ- 37% בממוצע מכלל ההכנסות בעוד שמכירת לחמים מיוחדים שאינם בפיקוח מהווה 23% בממוצע (ראה, נספח יז לבקשה זו).

50. ההפחתה במשקל הלחם עומדת ביחס ישיר הן לנזק שנגרם ללקוחות והן לרווחים שצומחים למשיבות בעקבות הפחתה זו. מכיוון שהמשיבות לא יכולות לייקר את מחיר הלחם ללא אישור של משרד התמ"ת, הרי שהפחתה במשקל בנסיבות העניין הינה בבחינת התחכמות לרגולטור. וכאשר עסקינן במוצר שהוא על סף הקיומי והמצוי בפיקוח, הטעיית הצרכנים מעוררת זעקה ותרעומת ואין לקפוא על השמרים בעניין זה.

51. כאמור במבוא, המבקשת תטען כי יש לה עילת תביעה טובה ומבוססת כנגד המשיבות, בעיקר לפי חוק הגנת הצרכן, פקודת הנזיקין וחוק עשיית עושר.

עילות המבקשת כנגד המשיבות לפי חוק הגנת הצרכן

52. סעיף 2(א) לחוק הגנת הצרכן, האוסר הטעיה וניצול מצוקה מצד העוסק כלפי הצרכן, קובע:

"לא יעשה עוסק דבר – במעשה או במחדל, בכתב או בע"פ או בכל דרך אחרת לרבות לאחר מועד ההתקשרות בעסקה – העלול להטעות את הצרכן בכל עניין מהותי בעסקה (להלן – הטעיה); בלי לגרוע מכלליות האמור יראו עניינים אלו כמהותיים בעסקה:
(1) הטיב, המהות, הכמות והסוג של הנכס או שירות;
(2) המידה, המשקל, הצורה והמרכיבים של הנכס..."

53. כאמור, הוראות אלו נכנסות לקטגוריה המפורטת בסעיף 3(א) רישא לחוק תובענות ייצוגיות באמצעות פריט 1 לתוספת השניה לחוק זה.

54. לעניין משמעות עילת הטעיה לפי חוק הגנת הצרכן, יפים הדברים שנאמרו ברע"א 2837/98, **שלום ארד נ' בזק החברה הישראלית לתקשורת**, פ"ד נד(1), 600, 609-608, כדלהלן:

"הטעיה היא הצהרה כוזבת. ההטעיה נוצרת כאשר קיים פער בין הדברים הנאמרים (או המוסתרים) לבין המציאות. הטעיה יכולה ללבוש שתי צורות: האחת, הטעיה במעשה על דרך של מצג שווא הכולל פרטים שאינם תואמים את המציאות; והשניה, הטעיה במחדל, קרי: אי גילוי פרטים מקום שיש חובה לגלותם (ראו: ג' שלו דיני חוזים (מהדורה שניה, תשנ"ה) 225; ד' פרידמן ונ' כהן חוזים (תשנ"ג, כרך ב') 787). ודוק: אין דין עילת הטעיה

לפי דיני החוזים כדינו של איסור ההטעיה על פי חוק הגנת הצרכן. בעוד שבדיני החוזים על מנת שתתגבש עילת ההטעיה נדרש כי הצד הטוען להטעיה אכן טעה ובשל טעותו זו התקשר בחוזה (ראו: סעיף 15 לחוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג 1973), הרי שהאיסור מכוח חוק הגנת הצרכן רחב יותר והוא חל על כל "דבר העלול להטעות צרכן" גם אם הלה לא הוטעה בפועל (ראו: סעיף 2 לחוק הגנת הצרכן וכן ע"א 1304/91 טפחות - בנק משכנתאות לישראל בע"מ נ' ליפרט, פ"ד מז(3) 309, 326).

55. כאמור, המשיבות מטעות את הצרכנים באופן זה שהן גורמות להם לחשוב שמדובר בלחם במשקל מסויים, כאשר בפועל הלחם שוקל פחות באופן משמעותי בנסיבות העניין. מעשה ההטעיה נמשך זמן רב ונעשה באופן שיטתי, כאשר הרווח המצטבר שמתקבל כתוצאה ממנו לכיסי המשיבות הינו משמעותי ונעשה על חשבון הצרכנים. המשיבות, למעשה, מחייבות את חברי הקבוצה בחיוב יתר, בין אם במעשה ובין אם במחדל, ומטעות את ציבור הצרכנים בעניין מהותי בעסקה.

56. הטעיית המשיבות את חברי הקבוצה נעשית באופן מתוחכם, במובן זה שההפחתה במשקל אינה מורגשת מיד. למעשה, המשיבות גובות מכל צרכן סכום מסויים ביתר, גם אם על פני הדברים סכום זה נמוך לכאורה מבחינת הצרכן הבודד בקניה בודדת. מדובר בכמה עשרות אגורות בממוצע לכיכר לחם מכל צרכן. המבקשת מעריכה את נזקה זה בכ- 24 אג' בממוצע בכל קניה (ראה, פרק חישוב סכום התובענה, סעיף 138 להלן). ברי, כי בסופו של יום, מצליחות המשיבות להשיא את רווחיהן בצורה ניכרת במצטבר לאורך זמן.

57. ברי, כי אילו המשיבות היו גובות את הסכום ביחס ישיר למשקל הלחם בפועל, או לחלופין היו מייצרות את הלחם במשקלו הקבוע והיו דואגות כי משקלו לא יפחת ממשקל זה במועד הרכישה, הרי שהתמורה, שהיתה מתקבלת אז לכיסן, היתה קטנה משמעותית מהתמורה המתקבלת כיום בעקבות מעשה ההטעיה.

58. בשל ההטעיה ה"בלתי-נראית לעין", הצרכנים "נופלים ברשתן של המשיבות", ממש כשם שארע למבקשת, שכן בתמימותם הם מסתמכים על הכתוב ועל הקבוע בצו ויש להם את כל הסיבות הסבירות לסבור, כי משקלו של הלחם שבפיקוח הינו כנקוב. הצרכנים לא מעלים על דעתם, כי משקל הלחם פחות, ובוודאי שלא טורחים לשקול את הלחם בשעת הקניה על-מנת לבדוק מהו משקלו האמיתי.

59. המשיבות מנסות להסוות את הטעייתן בהפחתה יחסית קטנה לכל כיכר. בכך, מנצלות המשיבות את תמימותו של הצרכן הרגיל, שלא לומר מצוקתו או "בורותו", לשם קבלת תמורה העולה על זו המקובלת, כאמור בסעיף 3(ב) לחוק הגנת הצרכן.

60. יתרה מכך, המשיבות לא דואגות לפרסם את דבר ההפחתה במשקל הלחם, לשנות אולי את צורתו או אריזתו כדי שיובן כי משקלו פחות, או ליידע את ציבור הצרכנים בדרך מקובלת אחרת כלשהי. בכך שהמשיבות אינן מידעות את ציבור הצרכנים בדבר ההפחתה

במשקל הלחם הן גם עוברות על הוראת סעיף 4(א)(1) לחוק הגנת הצרכן בדבר חובת הגילוי לצרכן.

61. לא זו אף זו, ברור שהמשיבות הן שייצרו וארזו את הלחם ומכל מקום עניין זה תחת אחריותן המלאה, ומכאן חזקה כי הן אחראיות להטעיה באריזה, כאמור בסעיף 6(א) לחוק הגנת הצרכן. ודוק, המשקל הנקוב על גבי האריזה צריך להיות המשקל המדויק במועד הקניה.

62. לצערנו מסתבר, כי הטעיית הצרכן על-ידי הפחתת משקל המוצר בכלל, הינה תופעה ידועה ומוכרת במדינתנו. יחד עם זאת, אין היא מתקבלת על הדעת וצריך להוקיעה מן השורש. רבות דובר וסופר בעניין תופעת הפחתת משקל המוצרים. כך, למשל, הובא העניין לדיון בוועדה לפניית הציבור של הכנסת מיום 24 נובמבר 2003. בישיבה זו הודיעה הוועדה, כי היא רואה בחומרה מעשי הפחתת משקל של מוצרים. כמו-כן, קבעה הוועדה בסיכומי של עניין, כי הפחתת משקל אריזות מוצרים, מבלי שהחברה הפחיתה את המחיר או הודיעה לציבור לקוחותיה בדבר ההפחתה, הינו מעשה חמור ביותר ומהווה הטעיה לפי חוק הגנת הצרכן. וכך, בין היתר, אמר יו"ר הוועדה, ישראל אייכלר, כי הסכנה בהקטנת הכמות באותו מחיר היא לאו דווקא אותם גרמים שהופחתו כי אם הזלזול באזרח!

פרוטוקול מישיבת הוועדה לפניית הציבור מיום 24 נובמבר 2003, מצ"ב ומסומן נספח יג.

63. יתרה מכך, ביום 27 ספטמבר 2006, פרסם הממונה על הגנת הצרכן הנחיה לעניין הקטנת מוצרים והחובה המוטלת על יצרנים, יבואנים וקמעונאים לפרסם את דבר הקטנתו של המוצר. כך, בין היתר, חייב הממונה את היצרנים לפרסם על כל מוצר, אשר תכולתו הוקטנה, כיתוב באותיות מובלטות ובגודל אותיות דומה לגודל האותיות של שם המוצר וכן לציין את אחוזי ההפחתה שהמוצר מכיל ביחס לכמות הרגילה.

הנחיית הממונה מיום 27 ספטמבר 2006, מצ"ב ומסומנת נספח יד.

64. הנחיית הממונה הנ"ל הגיעה בעקבות פניות ותלונות רבות שהגיעו לפתחו של משרד התמ"ת, שבעקבותיהן אף הוגשו כתבי אישום ובית-המשפט נתן בעניין פסקי דין בהם עמד על חומרת העבירה.

65. דוגמה לפס"ד אחד מיני כמה ניתן בפרשת גורי שם הוגש כתב אישום כנגד חברת "גורי יבוא והפצה בע"מ", המייחס לחברה ולמנהל השיווק שלה שתי עבירות על חוק הגנת הצרכן: האחת, איסור הטעייה באריזת המוצר והשנייה איסור הטעיית צרכן במעשה או במחדל בעניין מהותי בעסקה בנסיבות מחמירות, של מספר רב של צרכנים, תוך גרימת נזק כספי חמור.

66. הכרעת הדין בפרשה ניתנה ביום 26 ספטמבר 2006 ושם נקבע, בין היתר, כלהלן:

"אני קובע, כהנחת יסוד, לכל דבר ועניין במשפט זה, שמשקלו של המוצר, ובענייננו משקלה של אבקת הכביסה, היא מרכיב מהותי, המהווה נקודת אבחנה מהותית בין שני המוצרים. לעניין בו אנו עוסקים, אבקת כביסה שמשקלה קילו וחצי, שונה שוני מהותי, לעניין החוק, כפי לשונו "עניין מהותי בעסקה", מאבקה שמשקלה קילו ורבע.

...

אני קובע כי במעשיהם של הנאשמים, דהיינו שיווק אבקת כביסה במשקל פחות מזה שהיה קודם, מבלי לעשות שינוי רלבנטי מהותי באריזת האבקה החדשה, במשקל קילו ורבע, יש משום הטעיה.

...

חוק הגנת הצרכן - כשמו כן הוא. בא הוא להגן על הצרכן מפני מעשים שיש בהם כדי לפגוע בכושר הקנייה שלו. הרציונל שבבסיס החוק הוא שקיים אי שוויון מבחינה צרכנית בין צרכן ובין ספק.

אי שוויון זה, מקורו בתלות מסויימת ובעיקר בכוח כלכלי. המעשה שנעשה, דהיינו הטעיית הצרכן בשיטה ובדרך כפי שקבעתי בהכרעת הדין, יש בה כדי להוליך שולל את הצרכן. אומר אך זאת, שצרכן אשר סבר לתומו שהוא קונה ומשלם במיטב כספו בעבור מוצר מסויים, נמצא בדיעבד, ובמרבית המקרים כך לפי הנראה, רוכש מוצר אחר ואני קובע שמשקלו של מוצר הוא מחירו. וככל שהנאשמים הטעו במשקל, למעשה הטעו הצרכן בכסף. רוצה לומר, שהצרכן הוציא כספו על דבר שלא התכוון לכך.

...

לצערי הרב, ביושבי בדין בעבירות אלה של הגנת הצרכן, אני רוצה לומר, במקרים רבים שצרכנים מוהלכים שולל ע"י ספקים. לא ברור ואין זה לעניין כאן אולת היד של אכיפת החוק. נראה לי שקיימת אולת יד ואף זו, סיבה להורות על המגמה ועל הדרך שיש לילך בה - דרך ההרתעה."

ראה, ת"פ (שלום ר"ל) 1798/05 **משרד המסחר והתעשייה ת"א נ' גורי יבוא והפצה בע"מ**, תק-של 2006(3), 27636, 27650 (2006).

67. כמו-כן, המבקשת תפנה לפס"ד שניתן בת"א 2286/03, שם אישר בית-המשפט המחוזי בתל-אביב בקשה לתביעה ייצוגית כנגד חברת "הנקל סוד" בגין הטעיית הצרכנים בכך שהחברה הפחיתה את כמות אבקת הכביסה באריזה מבלי שידעה את ציבור הצרכנים לגבי ההפחתה ותוך השארת המחיר על כנו (ראה, בש"א (מחוזי ת"א) 21100/03 **זיקלין טורבטיאן נ' הנקל סוד בע"מ**, תק-מח 2007(1), 4507 (2007)).

68. ברור לכל, כי הפחתת משקלו של הלחם או אי-התאמתו לקבוע בצו הפיקוח ולמפורסם על-ידי המשיבות מהווה הטעיית הצרכן בעליל מצידן.

69. ההטעיה חזקה שבעתיים, כאשר מדובר במוצר צריכה בסיסי, הנרכש בקביעות ובתדירות על-ידי כלל הצרכנים ובעיקר על-ידי משפחות מרובות ילדים ומעוטות יכולת. אין כל ספק שנגרם נזק כלכלי למבקשת, כפרט, ולכלל חברי הקבוצה. המשיבות התעשרו ומתעשרות משמעותית על חשבונם.

70. בעשותן זאת, גבו המשיבות כספים רבים לא להן. גם אם מכל צרכן גבו בממוצע עשרים או שלושים אגורות ביתר בקניית לחם אחד, הרי שלאור היקף המכירות דנן וגודל הקבוצה, עסקינן ברווח ניכר עבור המשיבות, באופן שהתנהגותן וגביית היתר מצידן הן שגרמו לנזק הכלכלי אותו ספג כל צרכן וצרכן.

71. למעלה מן הצורך יצוין, כי חוק הגנת הצרכן אינו דורש נזק כיסוד לעילת תביעה בהוראה כלשהי מהוראותיו, להבדיל מן הצורך להוכיח נזק כיסוד לתביעה של סעד הפיצויים. באשר לרמת השכנוע הנדרשת לעניין קיום התנאים לאישור תובענה ייצוגית, יצוין, כי בחוק הגנת הצרכן לא קיימת דרישה לפיה יש להצביע על כך שקיימים סיכויים סבירים להצלחת התובענה. עמדת הפסיקה בסוגיה זו היא כי דרושה הוכחה לכאורית מספקת.

72. בהקשר זה יובאו להלן דברים של השופטים הנכבדים, ט' שטרסברג-כהן וא' מצא, בדנ"א 5712/01 **יוסף ברזני נ' בוק-חברה ישראלית לתקשורת בע"מ**, כלהלן:

בהתייחסה למונח נזק הנדרש להראות, אמרה השופטת הנכבדה, כלהלן:

"יש לפרש את האמירה כי 'דין מעשה או מחדל... כדין עוולה לפי פקודת הנזיקין...' כיוצרת עילה חדשה שכמוה כעוולה".

(ראה סע' 10 לפסק דינה של כב' השופטת שטרסברג-כהן).

עוד לדברי כב' השופטת,

"לצורך הקמת עילת תביעה לפיצויים בגין נזק שנגרם על-ידי פרסום העלול להטעות, יש להוכיח לכאורה כי הפרסום עלול להטעות, כי נגרם נזק וכי קיים קשר סיבתי עובדתי ומשפטי בין הפרסום לבין הנזק...".

(ראה סע' 8 לפסק דינה).

עם זאת, גם בהיעדר הסתמכות הצרכן על הפרסום העלול להטעות יכול שיתקיים קשר סיבתי בין הפרסום לבין הנזק. העוולה המבוצעת על-ידי פרסום העלול להטעות אינה דורשת הסתמכות על-מנת לזכות את הצרכן בפיצויים על נזקים שנגרמו לו עקב אותו פרסום, והיא אינה כבולה לדרישת ההסתמכות:

"עמדתי היא, כי העוולה המבוצעת על-ידי פרסום העלול להטעות, אינה דורשת הסתמכות על מנת לזכות את הצרכן בפיצויים על נזקים שנגרמו לו עקב אותו פרסום ואין אנו כבולים לדרישת ההסתמכות שבאותן עוולות."

אילו התכוון המחוקק להקביל את איסור ההטעיה לאחת מן העוולות הדורשות הסתמכות, היה מקום לצפות שיעשה כן במפורש. זאת ועוד, אין היגיון ביצירת עוולה נפרדת בחוק מיוחד בעל תכלית ייחודית, החופפת עוולה המצויה ממילא בפקודת הנזיקין, שאילו כך היה דבר, מה הועילו חכמים בתקנתם? אין לייחס למחוקק השחתת מילים לריק, מה עוד שחוק הגנת הצרכן בא על מנת ליצור עילות מיוחדות, למאטריה המיוחדת של הגנת הצרכן. בנוסף לכך יש לציין, כי בפקודת הנזיקין ומחוצה לה, קיימות לא מעט עוולות שלא נדרשת בהן הסתמכות. נראה לי כי דרישת ההסתמכות אינה מתבקשת מנוסח החוק ומתכליתו, לצורך התקיימותו של קשר סיבתי".

(ראה סע' 13 לפסק דינה).

עוד מציינת שם כבוד השופטת:

"לצרכן נגרם נזק מסוג "הפרש גבייה", שהוא חסרון כיס ממשי ומוחשי. על-פי פרשנות ראויה והולמת של הסיבתיות הנדרשת, קשור נזק זה סיבתית להפרת איסור ההטעיה, שכן עקב הפרסום המטעה והפער בינו לבין האופן שבו נהגו בפועל, נגרם לצרכן נזק. יש בכך כדי לקיים את דרישת הקשר הסיבתי הן בהיבט העובדתי והן בהיבט המשפטי. בהיבט העובדתי, הנזק האמור שנגרם לצרכן הינו תוצאת העובדה כי העוסק פרסם מצג שאינו פועל על פיו; ובהיבט המשפטי, הנזק קשור סיבתית למצג על-פי מבחן הציפיות, שהרי כאשר עוסק יוצר מצג שווא, הוא צופה שגבייתו המנוגדת למצג תסב נזק מסוג של "הפרשי גבייה"; על-פי מבחן הסיכון, שהרי נזק זה מצוי בתחום הסיכון של פעולת העוסק; ועל-פי מבחן השכל הישר, שעל פיו נבחן מכלול פעולותיו של המעוול ותרומתן לתוצאה המזיקה".

(ראה סע' 16 לפסק דינה של כב' השופטת שטרסברג-כהן).

73. עוד לעניין זה יפים דברי כבוד השופט מצא, כפי שנאמרו בדנ"א 5712/01 **הנ"ל**, שלהלן:

"... על דיני ההטעיה הצרכנית להתמודד עם דרישת ההסתמכות ועם סוגיית הקשר הסיבתי בדרך שונה מדרכם של דיני הנזיקין. תחת דרישת ההסתמכות האישית של כל צרכן וצרכן - היאה לדיני הנזיקין המסורתיים - יש לאמץ דוקטרינה המכירה בקיום "הסתמכות קונסטרקטיווית" של כלל הצרכנים, שאליהם כיוון המפרסם את פרסומו המטעה. ותחת הדרישה להוכחת קשר סיבתי עובדתי, בין ההטעיה שבפרסום לבין נזקיו של כל אחד ואחד מן הצרכנים התובעים, יש לאמץ דוקטרינה, המכירה ב"קשר סיבתי צרכני", שקיומו מוסק מן השילוב שבין פרסום שיש בו

**פוטנציאל להטעיה ובין כוונתו של המפרסם שהפרסום יגיע אל הצרכנים,
טעה אותם ובכך ישפיע על התנהגותם".**

(סע' 14 לפסק דינו של כב' השופט מצא).

74. לפי כב' השופט מצא, דרישת ההסתמכות חותרת תחת תכליותיהם של דיני הגנת הצרכן – צמצום פערי כוח בין הצדדים; חיזוק האוטונומיה האישית; רעיון הריבונות הצרכנית; הגנה על הזכות לרווחה וזכויות חברתיות; קידום ההגינות המסחרית; הגנה על אמינות השוק המקומי ושמירה על האמון בסדר החברתי – והיא מסכלת את הגשמתם. משהוכח קיומו של פוטנציאל להטעות, והוכח כי המפרסם אכן התכוון כי הפרסום המטעה יגיע לצרכנים וישפיע על דפוסי התנהגותם הצרכנית, מן הדין לקבוע כי הוקם בסיס לקיום הסתמכות קונסטרוקטיבית של הצרכנים על הפרסום המטעה. לשאלה אם העוסק אמנם השיג את מטרתו, היינו כי הפרסום המטעה אכן הגיע לכל נמעני המיועדים ובפועל הטעה אותם, נדעת אך חשיבות מוגבלת. וראה גם דברי כב' השופט מצא בהתייחסותו לתכליות דיני הנזיקין אל מול תכליות התובענה הייצוגית הצרכנית, בסעיפים 2-4 לפסק דינו.

75. בע"א 1338/97 **תנובה נ' ראבי**, פ"ד נ"ז (4) 673, נדונה תובענה ייצוגית בעילה של הטעיה, בכך ש"תנובה" לא ציינה על אריזות של חלב 1% כי החלב מכיל רכיב של סיליקון. בית-המשפט אישר את התובענה הייצוגית בגין נזק לא ממוני הנובע "מתחושת הגועל הנובעת מכך שמדובר בסיליקון, על כל המטען האסוציאטיבי המלווה חומר זה". בית-המשפט העליון אישר את הגשת התביעה כתביעה ייצוגית, אף שלא הוכח ביחס לכל אחד ואחד מחברי הקבוצה האם הוא חש תחושת גועל. בית-המשפט הסתפק בזה שהוכח כי "לתובע נגרם, לכאורה, נזק לא ממוני" וכי ההטעיה בדבר תכולת החלב היא פגיעה באוטונומיה של הפרט, מאחר שלכל צרכן וצרכן העדפות בנוגע למזונותיו. כב' השופט נאור אף קבעה, כי גם אם יש קושי בזיהוי חברי הקבוצה, קושי זה ייפתר בכך שייפסק פיצוי לטובת הציבור או סעד לטובת הקבוצה.

76. למעלה מזאת יצויין, כי לאחר פסק הדין בעניין ברזני ניתן פסק דין נוסף, פסק הדין בעניין רחמן נוני (ע"א 9590/05 **לידיה רחמן-נוני נ' בנק לאומי לישראל בע"מ** (טרם פורסם)). בפסק דין זה התייחס שוב בית-המשפט העליון לשאלת הוכחת הקשר הסיבתי בתביעות שעילתן הטעיה באי גילוי. פסק דין זה פתח צוהר לשוב ולשקול את הלכת ברזני כאשר מדובר בהטעיה באמצעות מחדל. בית-המשפט (כב' השופט גרוניס) ציין בפסקה 6 לפסק דינו, כי:

"נראה כי גם שאלת עצם דרישת הוכחתו של קשר סיבתי במקרה דנא ראויה לשיקול נוסף. עניין זה מעורר שאלות לא פשוטות. הראשונה בהן היא האם יש להחיל את ההלכה שקבע בית-משפט זה לעניין עילת ההטעיה בדנ"א 5712/01 ברזני נ' בנק חברה ישראלית לתקשורת, פ"ד נז(6) 385 (2003) גם כשמדובר בעילה של אי-גילוי".

77. הנה כי כן, המבקשת, כמו כלל ציבור לקוחות המשיבות, התקשרה עם המשיבות באופן כמעט יום-יומי, לצריכת מוצר צריכה תדיר, תחת ההנחה כי המוצר מפקח ונמכר על-פי ובהתאם לצו הפיקוח. דא עקא, המבקשת, אשר קנתה ושילמה במיטב כספה מדי יום ולאורך שנים מחיר מלא בעבור מוצר שאמור להיות במשקל מסויים, גילתה בדיעבד כי המוצר הינו נחות באופן משמעותי, שכן משקלו על-פי רוב נטה באופן עקבי וברור כלפי מטה, דבר שאף מצביע על שיטתיות והטעייה מכוונת מצד המשיבות. רוצה לומר, הצרכן הוציא כספו על דבר שלא התכוון לכך.

78. נהיר, כי היקף הנזק הכספי המצטבר של המבקשת, אפילו לאורך שנים, אינו עולה כדי כדאיות כלכלית בהגשת תביעה בגין נזק זה (ראה, חישוב הנזק האישי שנגרם למבקשת, סעיפים 134-135 להלן). עלויות הזמן, הטירחה ומימון הגשת תביעה אישית עולים על היקף הנזק המשתקף מהטעיית המשיבות את המבקשת לאורך השנים, אולם אין בכך כדי להסיק שאין למבקשת עילה לתביעה, כאמור, תהא מידת כדאיותה אשר תהא.

79. ברם, אין ספק כי רווחי המשיבות שלא כדין לאורך השנים, כתוצאה מהטעיית כלל ציבור הצרכנים, ביניהם המבקשת, מצדיקים - הן מבחינה כלכלית והן מבחינה מוסרית - הגשת התובענה דנן, בשם כל אותם לקוחות, אשר לכל אחד בנפרד לא ישתלם להגיש תביעה אישית בגין הנזק האישי, הגם שקיימת עילה לכל אחד ואחת מלקוחות אלו.

עילות המבקשת כנגד המשיבות לפי פקודת הנזיקין

הפרת חובה חקוקה:

80. בנוסף או לחלופין, המבקשת תטען, כי במעשיהן ובהתנהגותן המשיבות אינן מקיימות את החובה המוטלת עליהן בדין, לאמור אינן מקיימות את הקבוע בצו הפיקוח בדבר משקל הלחם, והפרה זו גרמה ללקוחות נזק. בכך מבצעות המשיבות עוולה לפי סעיף 63 לפקודת הנזיקין.

81. סעיף 63 לפקודת הנזיקין, שכותרתו: הפרת חובה חקוקה, קובע כדלקמן:

"(א) מפר חובה חקוקה הוא מי שאינו מקיים חובה המוטלת עליו על פי כל

חיקוק - למעט פקודה זו - והחיקוק, לפי פירושו הנכון, נועד לטובתו או להגנתו של אדם אחר, וההפרה גרמה לאותו אדם נזק מסוגו או מטבעו של הנזק שאליו נתכוון החיקוק; אולם אין האדם האחר זכאי בשל ההפרה לתרופה המפורשת בפקודה זו, אם החיקוק, לפי פירושו הנכון, התכוון להוציא תרופה זו.

(ב) לענין סעיף זה רואים חיקוק כאילו נעשה לטובתו או להגנתו של פלוני, אם לפי פירושו הנכון הוא נועד לטובתו או להגנתו של אותו פלוני או לטובתם או להגנתם של בני-אדם בכלל או של בני-אדם מסוג או הגדר שעמם נמנה אותו פלוני."

82. כפי שנקבע בע"א 2351/90 יונה לסלאו ואח' נ' אמיל ג'אמל ואח', פד"י מז(1) 629, 635-636:

"העוולה של הפרת חובה חקוקה כוללת, על פי האמור בסעיף 63 הנ"ל, חמישה יסודות, אשר בהתקיימם קמה החבות בנוזקין:
(א) חובה המוטלת על המזיק מכוח חיקוק;
(ב) החיקוק נועד לטובתו או להגנתו של הניזוק;
(ג) המזיק לא קיים את החובה המוטלת עליו;
(ד) ההפרה גרמה לניזוק נזק;
(ה) הניזק אשר נגרם הוא מסוגו או מטבעו של הניזק אשר אליו נתכוון החיקוק."

83. חמשת היסודות שהוזכרו לעיל, מתקיימים במקרה דנן:

83.1. חובה המוטלת על המזיק מכוח חיקוק: החובה בה מדובר קבועה בצו הפיקוח מכוח הוראות חוק הפיקוח. אין חולק, כי עסקינן בחובה מפורשת וברורה החלה על המשיבות ועל-פיה הן מחוייבות, בין היתר, למשקלו ולמחירו של הלחם המיוצר והמשווק על-ידן.

החיקוק נועד לטובתו או להגנתו של הניזוק: הוראות החוק הרלוונטי וצו הפיקוח נועדו, בין היתר ובעיקר, להגן על האינטרס הציבורי ולוודא בענייננו כי מוצרים חיוניים, וברי כי הלחם נכלל בהם, מפוקחים כקבוע בצו הפיקוח. הן המחוקק והן מחוקק המשנה ערים לחשיבות הרבה שבפיקוח מוצרים (או שירותים) כאמור, ומכאן גם אין חולק כי החיקוק בו עסקינן משרת את צורכי הציבור ונועד לטובתו או להגנתו של הציבור בכללותו. ברי, כי המבקשת הינה חלק מציבור זה, ומקבוצת הצרכנים של המוצר שבפיקוח בפרט, ומכאן שהחיקוק בו עסקינן נועד לטובתה או להגנתה. ראה, סעיף 63(ב) הנ"ל.

יער, כי גישת הפסיקה הינה לפרש בהרחבה את סעיף 63(ב) הנ"ל:

"נמצא, כי חוק עשוי להגן על האינטרסים של הפרט, גם אם הוא בא להגן בדרך זו על האינטרסים של כל אחד מהפרטים במדינה. מצב דברים זה מקרב קרבה יתירה בין חיקוק שכזה לבין חיקוק, שנועד להגן על האינטרסים של הציבור "בתור שכזה". זאת ועוד: לעתים קרובות הוראה פלונית היא בעלת מטרה כפולה, והיא כוללת בחובה הן כוונה להגן על האינטרסים של כל פרט ופרט - או סוג של פרטים - והן כוונה להגן על האינטרסים של הציבור בכללו."

(ע"א 145/80 שלמה ועקנין נ' המועצה המקומית בית שמש ואח', פ"ד לז(1), 113, 142).

83.2.

המזיק לא קיים את החובה המוטלת עליו: המשיבות מחויבות לייצר ולשווק את הלחם בהתאם לאמור בצו הפיקוח. כאמור לעיל, בעקבות בדיקות חוזרות ונשנות שעשתה המבקשת באשר למשקל הלחם אותו קנתה, הסתבר כי הלחם אינו עומד בקביעת המשקל האמורה לגביו בצו.

המשקל המצויין בצו הפיקוח אינו אך בגדר "המלצה". משקל זה מחייב ועל המשיבות לעמוד בדרישה זו באופן דווקני.

המבקשת תוסיף ותטען, כי על הלחם להיות במשקל הנקוב במועד בו נקנה, ובוודאי שלא ייתכן כי משקלו יהא נמוך באופן משמעותי בנסיבות העניין במועד זה, וכן כי על המשיבות מוטלת החובה לוודא כי דרישה זו אכן מתקיימת. יוזכר בהקשר זה, כי הלחם הינו מוצר המתאפיין באורך חיי מדף קצרים ביותר, בין יום לארבעה ימים, הנצרך כשהוא טרי, כך שעל המשיבות לייצרו מדי יום ולדאוג לאספקתו מיד לאחר סיום תהליך הייצור (ראה, סעיף 12.1 למסמך תיאור עסקי התאגיד של המשיבה 2, נספח יז). אין עסקינן במוצר ה"שוכב" על המדף בחנות זמן רב מרגע שיוצר. מכאן, שדרישה זו עצמה והחובה לוודא כי היא אכן מתקיימת, בוודאי סבירות בנסיבות העניין.

מעצם העובדה שהמשיבות לא עמדו בדרישת המשקל בפועל, הרי שלא קיימו את החובה המוטלת עליהן כאמור.

83.3.

ההפרה גרמה לניזוק נזק: המבקשת, ככל צרכן, קנתה את הלחם ושילמה עבורו את המחיר הקבוע בצו הפיקוח. המחיר שנקבע הינו ללחם במשקל מסויים ולא ללחם שמשקלו פחות ממשקל זה. כך שילמה המבקשת את מחירו המלא של הלחם ללא כל "הנחה" או "זיכוי" ביחס למשקלו האמיתי הפחות. כך, למשל, אם לחם שאמור היה להיות במשקל של 750 גרם נקנה ב- 4.76 ₪ ושקל בפועל רק 700 גרם, הרי שבהתאם למשקלו היתה צריכה המבקשת לשלם במקרה כזה רק 4.44 ₪ ($4.76/750 \times 700$; ראה, סעיף 137 להלן). מכאן, שבמקרה כזה נגבה מהמבקשת ביתר סך של 32 אג' עבור כיכר הלחם. יוצא גם, כי הנזק שנגרם למבקשת הינו בגדר "הפסד או הוצאה ממשיים הניתנים לשומה בכסף ואפשר למסור עליהם פרטים", כאמור בסעיף 2 לפקודת הנזיקין.

83.4.

הנזק אשר נגרם הוא מסוגו או מטבעו של הנזק אשר אליו נתכוון החיקוק: התכלית העומדת בבסיס הוראות החוק וצו הפיקוח בענייננו הינה לוודא כי הלחם, בהיותו מוצר בסיסי וחיוני הנצרך כמעט בכל בית בישראל ובכלל זה בקרב צרכנים מיעוטי יכולת, יהא תחת פיקוח. כלומר, מטרתו של צו הפיקוח לדאוג, כי הלחם יימכר במשקל ובמחיר קבועים וידועים, מבלי שליצרנים וליתר הגורמים המצויים בערוצי השיווק השונים של המוצר תהא כל אפשרות לשנות במשהו נתונים אלה. רוצה לומר, דרישות המשקל והמחיר של הלחם הינן דרישות דווקניות ומפורשות ועל יצרני הלחם, ובכלל זה על המשיבות, חל איסור

מפורש לסטות מהוראה זו. יתרה מכך, בענייננו, הנזק שנגרם למבקשת וליתר חברי הקבוצה בא באורח טבעי במהלכם הרגיל של הדברים ובמישרין מעולות המשיבות (ראה, סעיף 76 לפקודת הנזיקין). המבקשת תטען, כי מתקיימת זיקה ברורה בין מטרות החיקוק לבין הנזק האישי אותו סבלה. יוער בהקשר זה, כי מההלכה הפסוקה עולה, כי עוולת הפרת חובה חקוקה הוכרה בעיקר במקרים של הפרת חיקוק בעל אופי ציבורי או ערכי. אותם השיקולים שרירים בין אם החיקוק נועד להגן על אינטרס של הפרט ובין אם נועד להגן על אינטרסים של הציבור הרחב (ראה, למשל, ע"א 145/80 הנ"ל וראה גם, ע"א 245/81 חוריה ג'מיל מחמוד סולטאן נ' חסן כמאל סולטאן, פ"ד לח(3), 169).

רשלנות:

84. בנוסף או לחלופין, המבקשת תטען, כי המשיבות חבות חובות זהירות כלפיה וכלפי יתר ציבור הלקוחות, כי הן הפרו את חובות הזהירות המוטלת עליהן וכי הפרה זו גרמה למבקשת וליתר חברי הקבוצה נזק. המבקשת תטען, כי במעשיהן ו/או במחדליהן מבצעות המשיבות עוולה לפי סעיף 35 לפקודת הנזיקין.

85. סעיף 35 לפקודת הנזיקין קובע, כדלקמן:

"עשה אדם מעשה שאדם סביר ונבון לא היה עושה באותן נסיבות, או לא עשה מעשה שאדם סביר ונבון היה עושה באותן נסיבות, או שבמשלח יד פלוני לא השתמש במיומנות, או לא נקט מידת זהירות, שאדם סביר ונבון וכשיר לפעול באותו משלח יד היה משתמש או נוקט באותן נסיבות - הרי זו התרשלות; ואם התרשל כאמור ביחס לאדם אחר, שלגביו יש לו באותן נסיבות חובה שלא לנהוג כפי שנהג, הרי זו רשלנות, והגורם ברשלנותו נזק לזולתו עושה עוולה."

86. סעיף 36 לפקודת הנזיקין מוסיף:

"החובה האמורה בסעיף 35 מוטלת כלפי כל אדם וכלפי בעל כל נכס, כל אימת שאדם סביר צריך היה באותן נסיבות לראות מראש שהם עלולים במהלכם הרגיל של דברים להיפגע ממעשה או ממחדל המפורשים באותו סעיף."

87. אין מחלוקת, כי המשיבות, בהיותן יצרניות הלחם, חבות בחובות זהירות מושגית כלפי המבקשת וכלפי יתר לקוחותיהן. אין ספק, כי המשיבות מכירות היטב בחשיבותו של צו הפיקוח ואמורות לפעול בדוקקות על-פי הקבוע בו, לאמור, בין היתר, בדבר משקלו (ומחירו) של הלחם המיוצר על-ידן. אין מחלוקת, כי במסגרת תהליך הייצור והשיווק של הלחם, על המשיבות להשתמש במיומנות ולנקוט במידת הזהירות הנדרשת על-מנת לוודא כי הלחם המיוצר ומשווק על-ידן עומד בסופו של יום בדרישות החוק וצו הפיקוח. כך

בכלל, וכך בפרט כאשר עסקינן ביצור המיצר מוצר המצוי תחת פיקוח משום היותו מצרך חיוני ובסיסי. מכאן, שלמשיבות אף קיימת חובת זהירות מוגברת.

88. אין ספק, כי בראיה סבירה של פני הדברים, המשיבות צריכות היו לצפות כי ייצור, שיווק ו/או מכירה של הלחם במשקל פחות מזה הקבוע בדין יפגע בציבור הלקוחות. מן הסתם, ברור גם למשיבות היחס הישיר שבין מחיר הלחם לבין משקלו. וכשם שיש לצפות מן המשיבות שלא למכור את הלחם במחיר גבוה מזה הקבוע בצו הפיקוח כך יש לצפות מהן שלא למכרו במשקל פחות מן הקבוע בצו. מכאן ברי בענייננו, כי לא רק חובת זהירות מושגית חבות המשיבות כלפי המבקשת, אלא מתקיימת גם הדרישה בדבר קיומה של חובת הזהירות הקונקרטית. על-פי מבחן הצפיות, ניתן לקבוע כי האדם הסביר יכול וצריך היה לצפות בנסיבות המקרה את התרחשות הנזק שארע. יתרה מכך, ניתן לקבוע כעניין שבמדיניות כי היה עליו לצפות את התרחשות הנזק (ראה, ע"א 145/80 **ועקנין נ' המועצה המקומית בית שמש** פ"ד לז(1) 113, 125-126).

89. ומשהוכח, כאמור, כי קיימת חובת זהירות מושגית וקונקרטית, ניתן בנקל לראות כי המשיבות הפרו את חובת הזהירות בעצם כך שמשקל הלחם, בסופו של יום, נמוך משמעותית בנסיבות העניין באופן שיטתי ועקבי. המבקשת הסתמכה באופן סביר על פרסומי ומצגי המשיבות ועל הקבוע בצו הפיקוח וסברה לתומה, כי הלחם אותו היא קונה הינו במשקל הנקוב. קיים קשר סיבתי בין הפרת המשיבות את החובה לבין הנזק שנגרם למבקשת, שהרי המבקשת שילמה ממיטב כספה את המחיר הקבוע עבור המוצר שבפיקוח, שמשקלו מפוקח ממש כמחירו, אך בפועל שוקל פחות מן הנדרש. וכך, למעשה, לא קיבלה המבקשת את המוצר בשלמותו. יתרה מכך, הפרשי המשקל הינם משמעותיים בנסיבות העניין, וכך גם הרווחים המתקבלים באופן מצטבר על-ידי המשיבות כתוצאה מהפרשים אלו על חשבונו וגבו של ציבור הלקוחות, שהמבקשת יכולה רק להעריכם בשלב זה אך נתוני הרווח בוודאי שידועים היטב למשיבות.

90. המבקשת תטען, כי במסגרת חובת הזהירות החלה על המשיבות, עליהן להימנע מלעבור על החוק במהלך ביצוע הפעולות שבגדר העסקה שבינן לבין לקוחותיהן. שמירה על האינטרסים של הלקוח בנסיבות אלה משמעה, בין היתר, הקפדה על שמירת החוק.

91. את חובת הזהירות של המשיבות כלפי המבקשת, בדומה לזו שקיימת כלפי כל לקוח, ניתן לגזור מכוח אותה תובנה שאמורה להוביל לקביעה, כי הקבוע בצו הפיקוח מיועד לטובתו ולהגנתו של כלל ציבור הצרכנים, כפי שנטען לעיל לגבי הפרת החובה החקוקה. הקביעה, כי המבקשת הינה בעלת אינטרס לגיטימי באכיפת צו הפיקוח, כמוה כקביעה כי המשיבות חבות חובת זהירות כלפיה על-מנת למנוע את הפרת הקבוע בצו ופגיעה במבקשת עקב כך.

92. המשיבות מפרות את חובת הזהירות כלפי לקוחותיהן וכלפי המבקשת, באשר הלחם המיוצר והמשווק על-ידן אינו עומד בדרישת המשקל הקבועה בצו הפיקוח. כך גם, המשיבות לא נוקטות באמצעי זהירות סבירים, על-מנת לוודא כי הלחם אכן עומד בדרישת

המשקל בהתאם לצו הפיקוח. יובהר, כי קיים אינטרס ציבורי באשר לדרישת משקלו של הלחם כאמור בצו הפיקוח, כך שעמידה בדרישות הצו תטיב עם הציבור כולו.

93. לנוכח כל האמור לעיל עולה, כי בהתנהגות המשיבות יש משום רשלנות מצידן. יתרה מכך, הפרת המשיבות את החובה החקוקה, כמפורט לעיל בפרק הפרת החובה החקוקה, יכולה אף היא להוות אינדיקציה לקביעת הרשלנות והיקפה (ראה, ע"א 743/83 גוריון נ' גבריאל פ"ד לט(4) 266, 271; ע"א 1815/09 סופריוור כבלים בע"מ נ' שמעון אלבו, תק-על 2010(4), 3098, 3103).

94. לא זו אף זו, על המשיבות כחברות יצרניות לנהוג בהגינות ובתום לב כלפי ציבור הלקוחות הרוכש את מוצריהן, בכלל, ובשעה שעסקינן במוצר חיוני ובסיסי המצוי בפיקוח, בפרט. בהתבסס על נקודת ההנחה הסבירה, כי למשיבות קיימים, או שאמורים להתקיים, האמצעים הדרושים לצורך ייצור הלחם במשקל הראוי וכן עומדים לרשותן, או שאמורים לעמוד לרשותן, האמצעים הדרושים על-מנת לוודא כי משקל הלחם אכן עומד בדרישות צו הפיקוח, הרי שלאור בדיקות המבקשת, מהן עולה בבירור כי משקל הלחם פחות, ניתן להסיק, כי המשיבות אף פועלות בחוסר תום-לב.

הטעיה לפי פקודת הנזיקין:

95. בנוסף או לחלופין, המבקשת תטען, כי המשיבות מציגות, משווקות ומוכרות את הלחם כאילו משקלו הינו במשקל הקבוע בצו הפיקוח בידיעה כי משקלו פחות מכך או באין אמונה באמיתות משקלו או מתוך קלות ראש כאשר לא אכפת להן אם זהו אכן משקלו המדויק בכוונה שקהל הצרכנים יפעל על-פי מצג זה. ולא זו בלבד שמצג זה מכון להטעות את הציבור, אלא אף הטעה אותו בפועל בשעה שהצרכנים פעלו על-פי מצג זה וכאמור סבלו על-ידי כך נזק ממון.

96. בכך, תטען המבקשת, מפרות המשיבות גם את הוראת סעיף 56 לפקודת הנזיקין.

97. סעיף 56 לפקודת הנזיקין קובע, כדלקמן:

"תרמית היא הצג כוזב של עובדה בידיעה שהיא כוזבת או באין אמונה באמיתותה או מתוך קלות ראש, כשלא אכפת למציג אם אמת היא או כוזב, ובכוונה שהמוטעה על ידי ההיצג יפעל על פיו; אולם אין להגיש תובענה על היצג כאמור, אלא אם היה מכון להטעות את התובע, אף הטעה אותו, והתובע פעל על פיו וסבל על ידי כך נזק ממון."

98. מהבדיקות המפורטות לעיל בדבר משקל הלחם, עולה בבירור, כי משקל הלחם פחות מן הקבוע בצו הפיקוח. ויוזכר, כי המבקשת לא הסתפקה בשקילת הלחם בקופה, אלא פנתה לגורם אמין, מקצועי ומקובל (מכון התקנים) לצורך שקילת הלחם.

99. ברי, כי הדרישות המפורטות בצו הפיקוח, ובכלל זה דרישת המשקל של הלחם, ידועות היטב למשיבות וכן ידוע להן היטב כי עליהן למלא אחר דרישות אלה. ניתן להניח, ונדמה

כי המשיבות בעצמן לא תחלוקנה על כך, כי ברשות המשיבות הן האמצעים הדרושים לצורך ייצור הלחם במשקל הראוי והן אמצעי הפיקוח והבקרה הדרושים בתהליך הייצור על-מנת לוודא, כי משקלו אכן עומד בדרישות צו הפיקוח. בוודאי שאמצעים אלה צריכים להימצא ברשות המשיבות וכי חובה עליהן לעשות בהם שימוש סביר וראוי.

100. מכאן, בין אם המשיבות מציגות את הלחם במשקל הקבוע בידיעה כי זהו לא משקלו האמיתי ובין אם הן מציגות אותו כך באין אמונה באמיתות משקל זה או מתוך קלות ראש בבחינת חוסר אכפתיות האם זהו אכן משקלו האמיתי או לא, הרי שבכל מקרה פעולות המשיבות נעשות מתוך כוונה ובידיעה מלאה כי ציבור הצרכנים יפעל על-פי מצג זה. ברור, גם למשיבות, כי משקל הלחם הינו מרכיב מהותי ועיקרי עבור הצרכן וכי תרגומו המידי הינו בכמות הלחם המתקבלת והנרכשת בסופו של דבר. לאור האמור, תטען המבקשת, כי מצג המשיבות בדבר משקלו של הלחם מכוון להטעות את ציבור הצרכנים.

101. ואכן, המבקשת, כמו יתר ציבור הצרכנים, הסתמכה על פרסומי ומצגי המשיבות וקנתה את הלחם במחשבה ובאמונה סבירה, כי הלחם הינו במשקל הנקוב, בין אם משקל זה מצוין בבירור על גבי האריזה (במקרה של לחם פרוס ארוז) ובין אם לאו (במקרה של לחם שאינו ארוז). העדר הציון בדבר המשקל, במקרה של לחם לא פרוס שאינו ארוז, אינה מעלה ואינה מורידה בעניין זה, שהרי ההסתמכות הסבירה של המבקשת נובעת הן מדיעתה את דרישת המשקל בצו הפיקוח, המחייב את המשיבות, והן ממצגי ומפרסומי המשיבות בדבר משקל הלחם גם במקרה זה.

102. יתרה מכך, עסקינן במוצר בסיסי, אשר נמכר בכמויות אדירות. ניתן בהחלט להניח, כי הלחם מגיע כמעט לכל בית בישראל באופן קבוע על בסיס יום-יומי או בתדירות גבוהה אחרת. מכאן גם, שהרווח הכספי המצטבר בכיסי המשיבות כתוצאה מפערי המשקל עשוי להגיע ואכן מגיע לסכומים ניכרים ביותר. עובדה זו, כשלעצמה, מעצימה ומדגישה הן את הצורך במילוי דוקני אחר הוראות צו הפיקוח, מצד אחד, והן את החשיבות הכלכלית המיוחדת לעניין זה, בוודאי גם מצד המשיבות, מצד שני.

103. במקרה דנן, הנזק הממוני שנגרם למבקשת בשל משקלו הפחות של הלחם נובע ישירות מן ההפרה דנא של המשיבות. שהרי, המחיר בפיקוח צמוד למשקל הלחם כך שמתקיים יחס ישיר בצו הפיקוח בין המחיר לבין המשקל. הדבר נועד להבטיח, כי הצרכן המשלם את הסכום הנקוב יקבל בדיוק את משקל הלחם שהותאם ונקבע לפי מחיר זה.

104. מן המקובץ עולה, כי המשיבות הציגו מצג שהיה מכוון להטעות את המבקשת, אף הטעה אותה בפועל, היא פעלה על-פיו וסבלה על-ידי כך נזק ממון. מכאן, מתקיימים התנאים הקבועים בסעיף 56 לפקודת הנזיקין.

עילה לפי חוק עשיית עושר

105. בנוסף או לחלופין, המבקשת טוען, כי המשיבות מתעשרות על חשבונה ועל חשבון יתר הצרכנים בכך שהמבקשת משלמת מחיר מלא על הלחם בציפייה שיהא במשקל מסוים,

בעוד שבפועל משקלו פחות. ההפרש, שבין יחס ה"מחיר-משקל בפיקוח" לבין יחס ה"מחיר-משקל בפועל", הינו סך ההתעשרות של המשיבות לגבי כל כיכר לחם. יתרה מכך, המשיבות מסתירות ולא מפרסמות עובדה זו וכן לא דואגות ליידע את הציבור בכל דרך סבירה אחרת בדבר פערי המשקל.

106. סעיף 1(א) לחוק עשיית עושר, קובע:

"מי שקיבל שלא על פי זכות שבדין נכס, שירות או טובת הנאה אחרת (להלן - הזוכה) שבאו לו מאדם אחר (להלן - המזכה), חייב להשיב למזכה את הזכיה, ואם השבה בעין בלתי אפשרית או בלתי סבירה - לשלם לו את שווייה".

107. פשיטא, כי סעיף 1(א) הנ"ל מציב שלושה יסודות להתגבשות עילה על-פיו (ראה, ע"א 760/77 בן עמי ו-4 אח' נגד בנק לאומי לישראל בע"מ, פד"י ל"ג(3), 567, 577). "היסוד האחד הוא זה של ההתעשרות. במסגרתו נבחנת השאלה האם הזוכה "קיבל ... נכס, שירות או טובת הנאה אחרת". היסוד השני עניינו בשאלה האם ההתעשרות האמורה "באה" לזוכה מן המזכה. כאן הדרישה היא כי ההתעשרות של הזוכה תהא "על חשבון" המזכה. היסוד השלישי מציב את הדרישה כי ההתעשרות של הזוכה על חשבון המזכה תהא 'שלא על פי זכות שבדין'. (ראה, דברי כב' הנשיא לשעבר, השופט שמגר, רע"א 371/89 אילן ליבוביץ נגד א. את י. אליהו בע"מ ואח', פ"ד מד(2), 309, בסעיף 4 (ג) לפסק הדין).

108. כאמור, המבקשת תטען, כי המשיבות התעשרו על חשבונה בעצם כך שהמבקשת שילמה מחיר מלא על הלחם שקנתה בציפייה כי יהא במשקל מסויים בעוד שבפועל שקל פחות. המבקשת תוסיף ותטען (ראה גם האמור בסעיף 94 לעיל), כי המשיבות מתנהגות בחוסר תום לב ובאופן בלתי סביר, ומכאן מתקיים גם היסוד השלישי, קרי, כי ההתעשרות של המשיבות על חשבון המבקשת ויתר חברי הקבוצה הינה שלא על-פי זכות שבדין. המבקשת תוסיף, כי התעשרות המשיבות על חשבונה ועל חשבון יתר חברי הקבוצה הינה בלתי-צודקת בנסיבות העניין, ואף מטעם זה התעשרותן הינה שלא על-פי זכות שבדין:

"עד כה הצבענו על מקרים, בהם יש בכוחו של הדין להדריכנו אימתי תהיה ההתעשרות על פי זכות שבדין ואימתי שלא על פי זכות שבדין. אך לאמיתו של דבר כוחו של הדין בעניין זה מוגבל, וזהו הקושי העיקרי הנובע מסעיף 1(א) לחוק עשיית עושר. החקיקה איננה מספקת לנו רשימה סגורה של זכויות שבדין, ולא אחת תחתך השאלה אם קיבל הנתבע טובת הנאה 'שלא על פי זכות שבדין' על פי המבחן אם ההתעשרות היא צודקת. אם היא בלתי צודקת - אין לראותה כהתעשרות על פי זכות שבדין".

פרופ' ד. פרידמן, דיני עשיית עושר ולא במשפט (ירושלים - 1982), עמ' 51.

וראה גם:

"במקרים אלה, המבחן לשאלה האם ההתעשרות אינה כדין הוא בכך האם התעשרות זו היא בלתי צודקת." (רע"א 371/89, הנ"ל).

109. כך גם בענייננו, פעילות המשיבות פסולה, בלתי הוגנת וחסרת תום לב, שכן הן פועלות שלא כדין, תוך ניצול חולשתו או "בורותו" היחסית של הצרכן ותוך הצגת מצגים מטעים. המבקשת תטען, כי כוונת המחוקק, תכלית החוק דנן ופרשנותו הנכונה – אין בהן כדי לסבול או להשלים עם התנהגותן זו של המשיבות.

שאלות מהותיות של עובדה ומשפט המשותפות לקבוצה יוכרעו בתובענה הייצוגית לטובת הקבוצה

110. כאמור, עילת התביעה שיש למבקשת כנגד המשיבות עומדת גם לכל חברי הקבוצה, שכן בתובענה היא מבקשת לתקוף את ההתנהלות הפסולה של המשיבות, שלא כדין ותוך ניצול ציפייתו התמימה של הצרכן הסביר. המשיבות גבו מהמבקשת ומיתר חברי הקבוצה מחיר מלא עבור הלחם שבפיקוח אותו ייצרו ושיווקו, אך הלכה למעשה הצרכנים לא קיבלו תמורה מלאה.

111. מכאן, שהשאלות העובדתיות והמשפטיות המשותפות לחברי הקבוצה מתייחסות לעניין זה של משקל הלחם שבפיקוח. ברי, כי היות ועסקינן במוצר חיוני ובסיסי, המצוי בפיקוח ואשר נרכש למכביר בכל רחבי המדינה, הרי שהכרעה בנסיבות העניין תשרת את האינטרס הציבורי, בכלל, ואת האינטרס של חברי הקבוצה, צרכני הלחם, בפרט. גם מספרם המדויק של חברי הקבוצה והסכום המדויק שנגבה מהם שלא כדין, עובדות שמטבע הדברים אינן חשופות בשלב זה בפני המבקשת, הם עניינים שיתבררו במסגרת ההליך, ככל שיידרש.

112. יוער, כי המבקשת אינה אמורה להוכיח בשלב זה את התביעה כולה, ודי שתשכנע את בית-המשפט הנכבד בסיכויי התביעה להתקבל ב"מידת הסבירות הראויה" (ראה, ע"א 2967/95 מגן וקשת נ' טמפו תעשיות בירה בע"מ, פ"ד נא(2) 312, 328-330; וכן ת"א (תל אביב-יפו) 3006/00 דנוש נ' Chrysler corporation, תק-מח 2003(4) 44, 54).

התובענה הייצוגית הינה הדרך המתאימה ביותר להכרעה מוצדקת והוגנת בנסיבות העניין

113. ברי, כי קבוצת הנפגעים הינה קבוצה גדולה מאוד. עסקינן בחלק ניכר מן הציבור, באשר נשוא התובענה הינו מוצר צריכה בסיסי וחיוני המצוי בפיקוח.

114. השאלות העובדתיות והמשפטיות שיובאו להכרעת בית-המשפט הנכבד הינן פשוטות וברורות מעיקרן. כמו-כן, השאלות העובדתיות והמשפטיות שבין כל אחד מיחדי הקבוצה לבין המשיבות הן זהות בעיקרן.

115. הבאת עניינם המשותף של כל חברי הקבוצה בדרך של תובענה ייצוגית הינה הדרך הנאותה, ההוגנת והיעילה ביותר לפתרון אלפי סכסוכים פוטנציאליים בהליך אחד ועונה

גם על האינטרס הציבורי, נוכח היעילות והחיסכון בזמן של כל הצדדים, וגם של בית- המשפט. הבאת עניין חברי הקבוצה בדרך של תובענה ייצוגית תרכיז תביעות מרובות בתובענה אחת, תמנע ריבוי תביעות ותשיג הכרעה אחת אחידה במחלוקות.

116. יתרה מכך, חוק תובענות ייצוגיות מגדיר בסעיף 1 את מטרות החוק, והראשונה שבהן היא "מימוש זכות הגישה לבית-המשפט, לרבות לסוגי אוכלוסייה המתקשים לפנות לבית- המשפט כיחידים." היות והלחם נשוא התובענה הינו מזון בסיסי וחיוני, הנצרך כמעט בכל בית בישראל, לרבות ובעיקר במשפחות מרובות ילדים ומעוטות יכולת, הרי שחלק ניכר מחברי הקבוצה נמנה עם סוגי אוכלוסייה המתקשים לפנות לבית-המשפט ככלל, הן כיחידים והן כקבוצה, ומן הראוי לסייע בידם, ובמקרה הצורך – עד כדי "מתן סעד הולם לנפגעים מהפרת הדין", המטרה המפורטת בסעיף 1(3) לחוק תובענות ייצוגיות (ראה התייחסות בית-המשפט לסעיפים 1(1), 1(3) הנ"ל בעניין אחר: ת"צ (מחוזי ת"א) 1449/08 Myrna Mandap נ' 014 בוק בינלאומי בע"מ, תק-מח 2010(4), 8299, 8309 (2010)).

117. סכום התביעה הנמוך יחסית של כל אחד מיחיד הקבוצה מהווה, הלכה למעשה, מחסום בפני הגשת תביעה אישית על-ידי כל אחד לחוד, שכן, רק העלויות בגין הגשת תביעה כזו וניהולה יהיו גבוהות מסכום התביעה האישית. כמו-כן, הכרעה שיפוטית בדרך של תובענה ייצוגית תאפשר למאות אלפי צרכנים ויותר, אשר כלל לא מודעים להתנהגות המשיבות ולפערים במשקל המוצר בו עסקינן – ליזום ביומם בבית-המשפט.

118. קרוב לוודאי, שאם התביעה לא תאושר כתובענה ייצוגית, חברי הקבוצה יוותרו על מימוש זכות התביעה העומדת להם כנגד המשיבות ולא יטרחו לתבוע את כספם במסגרת תביעות אישיות נפרדות. כך, לא יתוקן העוול ותונצח השיטה הנפסדת בה נוקטות המשיבות ונמצא כי חוטא ייצא נשכר.

119. אין ספק, כי מדובר בקבוצה גדולה, שחבריה מפוזרים בכל רחבי המדינה. מטבע הדברים, נתונים בנוגע לגודל הקבוצה, הקפי המכירות וחלוקתן לקטגוריות, דפוסי הקנייה של הצרכנים, עלויות ייצור הלחם וחישוב מדויק באשר למשמעות הכספית של פערי המשקל – כל אלה וכיוצא באלה נתונים אמורים להימצא בידי המשיבות.

120. מכל מקום, מה שברור במקרה דנא הוא, כי לחברי הקבוצה עומדות אותן עלויות תביעה וקיים מכנה משותף עובדתי ומשפטי ביחס לכלל הצרכנים הנמנים על הקבוצה. משכך ברי, כי שאלות מהותיות של משפט ועובדה תוכרענה במסגרת התובענה הייצוגית דנא לטובת הקבוצה.

עניינם של חברי הקבוצה ייוצג וינוהל באופן הולם ובתום לב

121. באי-כוחה של המבקשת הינם בעלי ידע ונסיון בתחום התובענות הייצוגיות וביכולתם ליתן את הייצוג הראוי והנדרש הן למבקשת והן ליתר חברי הקבוצה. אין כל ניגוד עניינים בין המבקשת לבין יתר חברי הקבוצה והמבקשת עתידה לייצג בדרך הולמת את עניינם של כל חברי הקבוצה.

122. המבקשת נפגעה כספית מהתנהלות המשיבות בדיוק באופן שבו נפגעו שאר חברי הקבוצה ומשכך מייצגת נאמנה את האינטרס של יתר חברי הקבוצה הזוהה לשלה, והיא מאמינה כי בסיוע באי-כוחה, היא תייצג את עניינם של כלל חברי הקבוצה בצורה מיטבית.

123. המבקשת מגישה את התביעה בתום לב מתוך אמונה בה ובהצלחתה, לטובת כלל חברי הקבוצה.

ו. היקף הנזקים שנגרמו למבקשת ולקבוצה

חישוב סכום התובענה

אחוז החיוב ביתר מצד המשיבות:

124. הפער במוצע, שבין משקל הלחם המתחייב על-פי הדין לבין משקלו בפועל כפי שנבדק על-ידי המבקשת ובבדיקות מכון התקנים (ראה טבלה), הינו כ- 37.5 גרם (מעוגל), שהוא באחוזים כ- 5% (מעוגל לצורכי הקלה). המבקשת תטען, כי החישוב הנ"ל הינו מייצג וניתן להקיש ממנו לצורכי בקשה זו ביחס לכלל, לאמור: כי משקל הלחם המיוצר והמשווק על-ידי המשיבות נמוך בפועל במוצע בכ- 5% ממשקלו לפי הדין.

טבלת פערי המשקל:

פער (בגרמים)	משקל בפועל (בגרמים)	משקל מחוייב (בגרמים)
45	705	750
60	690	750
25	725	750
40	710	750
38	712	750
46	704	750
55	695	750
25	725	750
40	710	750
65	685	750
65	685	750
35.89	714.11*	750
50	700*	750
31.97	718.03*	750
28.85	721.15*	750
5.62	744.38*	750
32.82	717.18*	750
5.26	744.74*	750
52.11	697.89*	750
19.01	730.99*	750
65	685	750
65	685	750
35	715	750
15	735	750
50	700	750
10	490	500
10	740	750

* לפי מכון התקנים

125. בענייננו, יחס המחיר-משקל של המוצר ידוע ונקבע מפורשות בדין. רוצה לומר, משקלו של המוצר הוא מחירו. בכך שהמשיבות הטעו במשקל, הן למעשה הטעו את חברי הקבוצה בכסף. לשון אחר, יש לראות בהפחתה במשקל כהפחתה באותו יחס במחיר (אף על פי שעל המשיבות חל כמובן איסור מפורש לסטות מן המחיר והמשקל הנקוב). מכאן, כי המשיבות חייבו ביתר את הקבוצה כולה במחיר הגבוה ב- 5% מן המחיר לפי הדין.

126. כעת ננסה לחשב, על בסיס הנתונים הידועים בשלב זה ולפי הערכות סבירות וזהירות, מה המשמעות הכלכלית של אותם 5% כאמור מבחינת הנזק שנגרם לקבוצה. בהקשר זה נציע מספר אפשרויות לצורך חישוב הנזק, שעל פני הדברים נראות סבירות והגיוניות בשלב זה.

חישוב הסעד הכספי לפי נתוני הלמ"ס:

127. לפי פרסומים שונים, המתבססים על נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (להלן: "הלמ"ס"), היקף הוצאת משקי הבית בישראל על מוצרי לחם עומד על כ- 2 מיליארד ₪ בשנה (ראה, למשל, כתבה ב"כלכליסט" מיום 24 מאי 2010, מצ"ב ומסומנת **נספח טו**). כפי הנראה, המשיבות חולשות יחדיו על כ- 70% או יותר משוק זה. אם נעזר בנתוני המשיבה 2, מהם עולה כי ממוצע הכנסות הלחם שבפיקוח המיוצר ומשווק על-ידה מהווה 37.3% מכלל הכנסותיה (ראה סעיפים 131-132 להלן), כי אז, ככל שיש בנתון זה כדי להצביע על גודל השוק בו עסקינן, אפשר גם להניח בשלב זה, כי שוק הלחם בפיקוח מהווה אחוז דומה מסך שוק הלחם בישראל. מכאן ניתן להניח, כי היקף הוצאת משקי הבית בישראל על מוצרי הלחם בפיקוח נשוא התובענה הינו כ- 746,000,000 ₪ בשנה, שחלקן של המשיבות ממנו, 70% כאמור, הינו כ- 522,200,000 ₪ בשנה.

טבלת היקף מוערך של הוצאת משקי בית בישראל על לחם בפיקוח:

הוצאת משקי בית בישראל על מוצרי לחם (₪)	אחוז ההוצאה על לחם בפיקוח (%)	הוצאת משקי בית בישראל על לחם בפיקוח (₪)
2,000,000,000	37.3%	746,000,000

חלקן של המשיבות מסך זה (70%): 522,200,000 ₪

128. באופן דומה, לפי נתוני הלמ"ס, נכון לשנת 2009, מספר משקי הבית בישראל הינו 2,108,500. ממוצע הנפשות למשק בית הינו 3.36. לשם ההנחה בשלב זה ניתן להעריך באופן זהיר, כי כ- 1,500,000 (מיליון וחצי) משקי בית (לפחות), המהווים בין 71% ל- 72% מכלל משקי הבית בישראל, צורכים את הלחם דגן, בכמות ממוצעת של שני לחמים בשבוע (לפחות) לכל משק בית. מחירו הממוצע של הלחם לצרכן בחישוב הסכומים הקבועים בצו הפיקוח מיום 25 אוקטובר 2009 הינו 5.28 ₪. גם לפי חישוב זה יוצא, כי היקף ההוצאה בעבור הלחם בפיקוח במגזר זה הינו בסדרי גודל דומים לאלה המתקבלים לפי החישוב שבסעיף הקודם. במקרה זה, היקף הוצאת משקי הבית בישראל על מוצרי הלחם בפיקוח הינו 823,680,000 ₪ בשנה, שחלקן של המשיבות ממנו הינו 576,576,000 ₪.

טבלת צריכה שבועית ממוצעת (1,500,000 משקי בית, שני לחמים בשבוע למשק בית):

סה"כ לחם בפיקוח לשנה ב-ש	צריכה שנתית (מס' שבועות)	מחיר הלחם ב-ש (ממוצע)	צריכה שבועית (מוערך)	משקי בית צורכים (מוערך)
823,680,000 =	52	5.28	x	x

חלקן של המשיבות מסך זה (70%): 576,576,000 ₪

מסמך נתוני הלמ"ס "ישראל במספרים 2010", מצ"ב ומסומן נספח טז.

129. 5% (חיוב היתר של המשיבות) מתוך ממוצע שני החישובים דלעיל באשר לחלקן של המשיבות (549,388,000 ₪), מסתכם בסך של 27,469,400 ₪ בשנה, אותו גבו המשיבות ביתר ממיליון וחצי משקי בית שצרכו בממוצע שני לחמים בשבוע ולצורכי התובענה בסך כולל של 192,285,800 ₪ ביחס לשבע השנים שעד למועד הגשת התובענה.

חישוב הסעד הכספי לפי נתוני המשיבה 2:

130. בהעדר נתונים מדויקים בשלב זה בדבר גודלה המדויק של הקבוצה, ניתן להעזר גם בנתוני המשיבה 2 כאינדיקציה נוספת. באופן זה, ניתן לחשב את הסכום המתקבל באותו אחוז (5%) מתוך סך ההכנסות שהתקבל אצל המשיבות ממכירות הלחם בפיקוח.

131. על-פי נתוני המשיבה 2, פילוח הכנסותיה ורווחיות מוצריה הינן, כלהלן:

קבוצת מוצרים			הכנסות באלפי ש"ח			אחוז מכלל ההכנסות		
			2007	2008	2009	2007	2008	2009
לחמים וחלות במחיר מפוקח			188,444	226,719	206,189	37%	38%	37%
חלות מיוחדות ולחם מיוחד ארוז			128,934	130,637	130,471	25%	22%	23%
לחמניות ופיתות			116,720	136,549	134,042	23%	23%	24%

מסמך תיאור עסקי התאגיד של המשיבה 2 מיום 31 דצמבר 2009, מצ"ב ומסומן נספח יז.

132. אם כן, ממוצע הכנסות הלחם שבפיקוח המיוצר ומשווק על-ידי המשיבה 2 לשנים 2007-2009, המהווה 37.3% בממוצע מכלל הכנסותיה, הינו: 207,117,000 ש"ח.

133. כך, בהתבסס על נתוני המשיבה 2, הרי שבמקרה שלה הסכום שנגבה ביתר מהצרכנים בעבור הלחם בשל משקלו הפחות מסתכם בסך הכל בסכום של 10,355,850 ₪ בשנה (חמישה אחוזים מ-207,117,000 ₪), ובסך הכל בסכום של 72,490,950 ₪ בשבע השנים שעד להגשת התובענה. לצורכי הבקשה נסיק, כי החישוב דלעיל תואם גם לנתוני

המשיבה 1. כלומר, לפי חישוב זה גבו המשיבות ביתר מציבור הצרכנים במהלך שבע השנים שקדמו להגשת התובענה סך כולל של **144,981,900 ₪**.

חישוב הסעד הכספי לפי חישוב הנזק שנגרם למבקשת:

134. לגבי המבקשת, הנתונים ידועים עוד יותר וניתן לחשב את הנזק שנגרם לה במסגרת תביעתה האישית, כלהלן: המבקשת נהגה לרכוש בכל שבוע בממוצע שני לחמים בפיקוח המיוצרים על-ידי המשיבות, דהיינו כ- 104 (מעוגל) לחמים בשנה שמסתכמים ב- 730 (מעוגל) לחמים בסך הכל במהלך שבע השנים שקדמו להגשת התובענה. מחירו הממוצע של הלחם, כאמור, הינו 5.28 ₪. כלומר, המבקשת שילמה בעבור הלחמים הנ"ל שקנתה במהלך שבע השנים כאמור סכום כולל של 3,850 ₪ (מעוגל).

135. אחוז החיוב ביתר, כאמור, הינו כ- 5%. כלומר, המבקשת חויבה ביתר על-ידי המשיבות בסך הכל בכ- 192.5 ₪ בעבור הלחמים שקנתה במהלך כל התקופה כאמור.

136. אם נמשיך את קו הטיעון ונכפיל סכום זה בסך כל משקי הבית, שניתן להעריך כי קנו את הלחם באופן דומה (כאמור לעיל, 1,500,000 משקי בית, המהווים 71%-72% מכל משקי הבית בישראל) יתקבל הסכום של **288,750,000 ₪**, המהווה את הסכום ששילמו ביתר משקי הבית כאמור במהלך התקופה.

137. דרך נוספת לחישוב הנזק שנגרם למבקשת, אשר גם בעזרתה ניתן להקיש על הנזק שנגרם לקבוצה, הינה כלהלן: מחיר הלחם אותו שילמה המבקשת (מחיר בפיקוח), כפול, משקל בפועל של כל לחם, לחלק, במשקל הקבוע (משקל בפיקוח). כך נקבל את המחיר היחסי של הלחם בהתאם למשקלו האמיתי. אם נפחית סכום זה מהמחיר המלא, כי אז יתקבל אותו החלק ששולם כל פעם ביתר על-ידי המבקשת ביחס לכל לחם שקנתה.

טבלת חישוב הסכום ששולם ביתר על-ידי המבקשת בהתאם ליחס מחיר/משקל לפי השקילות שבוצעו בקופה ובמכון התקנים:

סוג הלחם	מחיר (₪) *	x	משקל בפועל (בגרמים)	/	משקל (בגרמים) **	=	מחיר בהתאם למשקל (₪)	סכום ששולם ביתר
אחיד	4.46	x	705	/	750	=	4.19	0.27
לבן	4.46	x	690	/	750	=	4.10	0.36
אחיד	4.46	x	725	/	750	=	4.31	0.15
לבן	4.46	x	710	/	750	=	4.22	0.24
אחיד	4.46	x	712	/	750	=	4.23	0.23
אחיד	4.46	x	704	/	750	=	4.19	0.27
לבן	4.46	x	695	/	750	=	4.13	0.33
אחיד	4.46	x	725	/	750	=	4.31	0.15
אחיד	4.46	x	710	/	750	=	4.22	0.24
אחיד	4.46	x	685	/	750	=	4.07	0.39
לבן	4.46	x	685	/	750	=	4.07	0.39
אחיד שחור (אנג'ל)	4.64	x	744.38	/	750	=	4.61	0.03
אחיד שחור (אנג'ל)	4.64	x	717.18	/	750	=	4.44	0.20
אחיד שחור (ודש)	4.64	x	744.74	/	750	=	4.61	0.03
אחיד לבן (ברמן)	4.64	x	697.89	/	750	=	4.32	0.32
אחיד שחור (אנג'ל)	4.64	x	730.99	/	750	=	4.52	0.12

אחיד (ברמן)	4.64	x	721.15	/	750	=	4.46	0.18
אחיד (ברמן)	4.75	x	718.03	/	750	=	4.55	0.20
אחיד (ברמן)	4.75	x	700	/	750	=	4.43	0.32
אחיד (ברמן)	4.75	x	714.11	/	750	=	4.52	0.23
לבן	4.44	x	685	/	750	=	4.06	0.38
אחיד	4.44	x	685	/	750	=	4.06	0.38
אחיד	4.60	x	715	/	750	=	4.39	0.21
אחיד	4.76	x	735	/	750	=	4.66	0.10
לבן	4.76	x	700	/	750	=	4.44	0.32
חלה (ברמן)	5.20	x	490	/	500	=	5.10	0.10
כהה פרוס (ברמן)	6.93	x	740	/	750	=	6.84	0.09

הסכום הממוצע אותו שילמה המבקשת ביתר בעבור כל כיכר לחם שקנתה: 0.23 ₪

* מחיר לצרכן בהתאם לצו הפיקוח/מחיר המוצר נכון ליום הקניה

** משקל הלחם בהתאם לצו הפיקוח

138. ניתן אם כן לראות, כי המבקשת שילמה ביתר כ- 23 אג' בממוצע בעבור כל כיכר לחם שקנתה בשל משקלה הפחות. כדי לחשב כמה שילמה ביתר במהלך התקופה הרלוונטית לתביעה, יש להכפיל את הסך הנ"ל במספר הפעמים בממוצע שהמבקשת קנתה את הלחם דנן (פעמיים בשבוע) ובמספר השבועות בשנה, ובמספר השנים:

$$(סה"כ ₪) = 167.44 = (שנים) 7 \times (שבועות) 52 \times (פעמיים בשבוע) 2 \times (₪) 0.23$$

139. ואם נכפיל את מספר משקי הבית המוערך, כאמור, כי אז הסך שיתקבל משקף את הנזק הכספי המוערך שנגרם לקבוצת משקי בית אלה, לאמור:

$$(סה"כ חיוב ביתר ₪) = 251,160,000 = (משקי בית) 1,500,000 \times (₪) 167.44$$

סיכום חישוב סכום התובענה:

140. מן המקובץ עולה, כי ניתן לקבוע את הסעד הכספי בתובענה הייצוגית בקביעת כל אחד מן הסכומים, כלהלן: 192,285,800 ₪ (הערכת הנזק שנגרם לקבוצה בהתבסס על נתוני הלמ"ס), 144,981,900 ₪ (הערכת הנזק שנגרם לקבוצה בהתבסס על נתוני המשיבה 2 בדבר הכנסותיה) 288,750,000 ₪, או 251,160,000 ₪ (הערכת הנזק שנגרם לקבוצה לפי חישוב הנזק שנגרם למבקשת). כל זאת, ביחס לצרכנים המשתייכים למגזר הפרטי כאשר טרם ידוע מהו היקף הנזק שנגרם בנוסף למגזר המוסדי. מכל מקום, לפי נתוני המשיבה 2, השוק המוסדי מהווה כ- 15% בלבד מכלל לקוחותיה. אפשר להניח, לצורכי שלב זה, כי נתון זה משקף גם את חלוקת ההכנסות של המשיבה 1 ושל השוק בכללותו. בכל מקרה, צריך לזכור בהקשר זה, כי את הנזק ספג בסופו של דבר הצרכן הסופי, גם במישור הכספי (שילם מחיר מלא על מוצר פגום במשקל פחות) וגם במישור הצרכני (בבחינת השימוש החסר שנעשה במוצר הנחות), וצרכנים אלה משתייכים לקבוצה דכאן.

141. לצורכי התובענה, המבקשת תעמיד את סכומה בסכום כולל (מעוגל) שמתקבל בבסיס תוצאת חישוב הסכומים דלעיל. דהיינו, סכום התובענה הייצוגית עומד על 200,000,000 (מאתיים מיליון) ₪.

142. יוער, כי החישובים הנ"ל נעשו לצורכי קביעת הסעד הכספי בלבד, על בסיס הערכות ולפי הנתונים הידועים כיום, לרבות על סמך נתוני המשיבה 2, כאמור לעיל. המבקשת שומרת על זכותה לתקן את סכום התובענה הייצוגית, ככל שיידרש, לאחר שייחשפו על-ידי המשיבות נתונים מלאים, ככל שיחשפו וככל שיהא בהם כדי לחייב תיקון סכום התובענה. עוד יוער, כי אין בעצם העדר נתונים כאלה ואחרים בשלב זה, לרבות הסכום המדויק ו/או היקפה המדויק של הקבוצה, כדי לפגוע או לגרוע במשהו מן התובענה או מבקשה זו ומטענות המבקשת. כמו-כן, אין באמור כדי לפגוע או לגרוע במשהו מסמכותו הרחבה של בית-המשפט הנכבד בבואו לאשר את התובענה הייצוגית, אם בכלל ואם בנסיבות העניין דכאן. בכל מקרה, נתונים אלה ואחרים יתבררו במסגרת בירור ההליך גופו, ככל שיידרש.

חישוב גודל הקבוצה

143. קבוצת התובעים אותה מתבקש בית-המשפט הנכבד להגדיר במסגרת התובענה הייצוגית הינה: כלל הלקוחות אשר רכשו לחם בפיקוח, המיוצר ו/או המשווק על-ידי המשיבות ו/או מי מטעמן, ביחד ולחוד, במהלך שבע השנים שקדמו להגשת התובענה.

144. ברי, כי נשוא התובענה ובקשה זו הינו מוצר בסיסי וחיוני, הנצרך כמעט בכל בית בישראל. כאמור, לפי נתוני הלמ"ס, ישנם מעל שני מיליון משקי בית בישראל, נכון לשנת 2009. עוד לפי נתוני הלמ"ס, נכון לסוף שנת 2009, אוכלוסיית ישראל מונה 7,552,049 בני אדם. ויוער בהקשר זה, כי הלחם הינו מצרך הנצרך על-ידי כלל האוכלוסייה ואינו מוגבל לשכבות גיל מסוימות או לשכבות מסוימות באוכלוסייה בכלל. כאמור, המשיבות אף שולטות כמעט באופן מלא על שוק מוצרי הלחם בישראל והן אווזות יחדיו ב- 70% או יותר משוק זה. מכאן, כי עסקינן בקבוצת צרכנים גדולה מאוד המשתרעת על פני כל רחבי המדינה.

145. מעבר לכך, נתונים מדויקים יותר בדבר גודל הקבוצה יתבררו במסגרת בירור התובענה, ככל שיידרש, וממילא אין הכרח להיזקק להם בשלב זה. יוער, כי ניתן לקבוע את סכום הסעד גם בהעדר נתונים מדויקים בדבר גודל הקבוצה. בכל מקרה, לבית-המשפט הנכבד מסור שיקול דעת נרחב וביכולתו לקבוע כל מנגנון, כטוב בעיניו, לצורך חישוב גודל הקבוצה ואופן חלוקת הסעד הנתבע, ככל שבית-המשפט סבור כי הדבר נחוץ.

ז. חוסן הכלכלי של המשיבות

146. כאמור, היקף הוצאת משקי הבית בישראל על מוצרי לחם עומד על כ- 2 מיליארד ₪ בשנה. יתרה מכך, עסקינן בשוק ריכוזי, שמוחזק בחלקו הגדול על-ידי המשיבות יחדיו. המשיבות הן בעלות חוסן כלכלי איתן ותשלום סכום התובענה הייצוגית אין בו סכנה ליציבותן הכלכלית. הנזק הצפוי למשיבות מניהולה של התביעה כתביעה ייצוגית, אם קיים בכלל, הוא פחות לאין שיעור מן התועלת הגלומה לקבוצת התובעים ולציבור בכללותו, מניהולה בדרך זו.

147. המשיבה 1, על-פי האמור באתר האינטרנט שלה, הינה המאפייה השנייה בגודלה בארץ, נוסדה לפני כ-130 שנים, ומספקת לחם ודברי מאפה לכ-2,000 חנויות, מוסדות ורשתות

שיווק ברחבי הארץ. המאפייה משתרעת על שטח של כ-10,000 מ"ר באזור התעשייה בגבעת שאול בירושלים, וברשותה קווי ייצור מתקדמים אוטומטיים וממוחשבים, שתפוקת כל אחד מהם עומדת על כ-3,000 כיכרות לחם בשעה.

148. המשיבה 2, על-פי האמור באתר האינטרנט שלה, הינה המאפייה הגדולה בישראל, מייצרת ומשווקת מידי יום אלפי ככרות לחם ודברי מאפה בפריסה ארצית. למאפייה ארבע מאפיות, מפעל עוגות וכן 32 סניפים בפריסה ארצית. על-פי המידע המופיע באתר הבורסה לניירות ערך, אליו מפנה המשיבה, החברה מוחזקת על-ידי בעלי עניין (70.46%) ועל-ידי הציבור (29.54%). לפי האמור בדוחות הכספיים של המשיבה 2 אליהם היא מפנה, סך הכנסותיה לשנה שנסתיימה ב-31 דצמבר 2009 היה מעל 560 מיליוני ₪ (מעל 590 מ' ₪ לשנת 2008 ומעל 510 מ' ₪ לשנת 2007).

ח. הסעדים המבוקשים

149. בית-המשפט הנכבד מתבקש להורות על פיצוי מלא של חברי הקבוצה בסכום הנתבע וחלוקתו לחברי הקבוצה באופן שווה בית-המשפט הנכבד.

150. לחלופין או בנוסף, בית-המשפט הנכבד מתבקש לפסוק פיצוי על דרך של מתן כל סעד אחר לטובת הקבוצה או לטובת הציבור, כפי שבית-המשפט ימצא לנכון בנסיבות העניין, בהתאם להוראת סעיף 20(ג) לחוק תובענות ייצוגיות.

151. כמו-כן, בית-המשפט יתבקש להורות, כי על המשיבות לחדול מלייצר ומלשווק את הלחם במשקל נמוך, כמפורט בבקשה זו, כי עליהן לייצרו באופן שמשקלו בפועל, לרבות במועד קנייתו על-ידי הצרכן, יהא מדויק וכדין וכי חובה עליהן לבצע את כל פעולות הפיקוח והבקרה הדרושות והמצופות מיצרן כמותן לצורך עמידה בתנאים אלה.

152. כן יתבקש בית-המשפט הנכבד להגדיר את הקבוצה בשמה מוגשת התובענה הייצוגית.

153. כמו-כן, בית-המשפט הנכבד מתבקש לקבוע, כי חלק מסויים מתוך שווי הסעד שיינתן או הסכום שייפסק, ישולם למבקשת, כגמול מיוחד, בגין הטירחה שטרחה בהגשת התובענה ובהוכחתה והתועלת הרבה שתביא התובענה הייצוגית לחברי הקבוצה וחשיבותה הציבורית, זאת על פי סעיף 22 לחוק תובענות ייצוגיות.

154. בנוסף, בית-המשפט הנכבד מתבקש לקבוע את שכר הטרחה של עורכי-הדין המייצגים, באחוזים מתוך שווי הסעד שייפסק ו/או מכל סכום בו תחויבנה המשיבות, בתוספת מע"מ כחוק, ולחייבן, ביחד ולחוד, בתשלום הסכום האמור ובתשלום מלוא הוצאות המשפט.

155. בית-המשפט הנכבד מתבקש ליתן הוראות נוספות בדבר הדיון בתובענה, כפי שיימצא לנכון ולצודק בנסיבות העניין.

156. המבקשת תטען, כי במעשיהן ו/או במחדליהן מטעות המשיבות ומוליכות שולל את ציבור הצרכנים ביחס לעניין מהותי בעסקה, קרי: למשקל הלחם המיוצר והמשווק על-ידן, כך שמשקלו בפועל נמוך באופן משמעותי בנסיבות העניין מהמשקל המוצג על-ידי המשיבות והקבוע בצו הפיקוח. בכך מפרות המשיבות את הוראות חוק הגנת הצרכן, ובפרט את הוראת סעיף 2(א) לחוק. לא זו אף זו, המשיבות אף אחראיות להטעיה באריזה, כאמור בסעיף 6(א) לחוק הגנת הצרכן, וגם בכך מפרות את הוראות סעיף 2 לחוק זה.
157. המבקשת תטען, כי במעשיהן ו/או במחדליהן מנצלות המשיבות את מצוקתו או בורותו של הצרכן הרגיל כדי לקשור עסקה בתנאים בלתי מקובלים או בלתי סבירים, או לשם קבלת תמורה העולה על התמורה המקובלת, ובכך עוברות על הוראת סעיף 3(ב) לחוק הגנת הצרכן.
158. יתרה מכך, בכך שהמשיבות אינן מיידעות את ציבור הצרכנים בדבר ההפחתה במשקל הלחם, המפחיתה באופן משמעותי מערכו, הן גם עוברות על הוראת סעיף 4(א)(1) לחוק הגנת הצרכן בדבר חובת הגילוי לצרכן.
159. בנוסף או לחלופין, המבקשת תטען, כי בפעילותן מפרות המשיבות חובה חקוקה, לאמור מפרות את הקבוע בצו הפיקוח בדבר משקל הלחם, ובכך מבצעות עוולה לפי סעיף 63 לפקודת הנזיקין.
160. בנוסף או לחלופין, המבקשת תטען, כי המשיבות חבות חובת זהירות כלפיה וכלפי יתר ציבור הלקוחות, כי הן הפרו את חובת הזהירות המוטלת עליהן וכי הפרה זו גרמה למבקשת וליתר חברי הקבוצה נזק. המבקשת תטען, כי במעשיהן ו/או במחדליהן, כאמור, מבצעות המשיבות עוולה לפי סעיפים 35 ו-36 לפקודת הנזיקין.
161. בנוסף או לחלופין, המבקשת תטען, כי המשיבות מציגות, משווקות ומוכרות את הלחם כאילו משקלו הינו במשקל הקבוע בצו הפיקוח בידיעה כי משקלו פחות מכך או באין אמונה באמיתות משקלו או מתוך קלות ראש כאשר לא אכפת להן אם זהו אכן משקלו המדויק בכוונה שקהל הצרכנים יפעל על-פי מצג זה. ולא זו בלבד שמצג זה מכוון להטעות את הציבור, אלא אף הטעה אותו בפועל בשעה שהצרכנים פעלו על-פי מצג זה וכאמור סבלו על-ידי כך נזק ממון. בכך, תטען המבקשת, מפרות המשיבות את הוראת סעיף 56 לפקודת הנזיקין.
162. בנוסף או לחלופין, המבקשת תטען, כי המשיבות מתעשרות שלא כדין על חשבונה ועל חשבון יתר הצרכנים בכך שהמבקשת משלמת מחיר מלא על הלחם אותו היא קונה בציפייה שיהא במשקל מסויים, בעוד שבפועל משקלו פחות. המשיבות מסתירות ולא מפרסמות עובדה זו וכן לא דואגות ליידע את הציבור בכל דרך סבירה אחרת בדבר פערי המשקל בפועל. המשיבות מתנהגות בחוסר תום לב ובאופן בלתי סביר והתעשרותן על חשבון המבקשת ועל חשבון יתר חברי הקבוצה הינה בלתי-צודקת בנסיבות העניין. מכאן,

כי התעשרות המשיבות על חשבון המבקשת ויתר חברי הקבוצה הינה שלא על-פי זכות שבדין ולכן עליהן לשלם לה וליתר חברי הקבוצה את שוויה, כאמור בסעיף 1(א) לחוק עשיית עושר.

163. המבקשת תטען, כי התנאים המפורטים בחוק תובענות ייצוגיות מתקיימים במקרה דנן, כי יש לה עילת תביעה כנגד המשיבות, כי עילה זו מעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה וכי יתר התנאים האמורים בסעיף 8(א) לחוק תובענות ייצוגיות מתקיימים בענייננו, ומכאן ראוי כי תביעתה דנן תאושר כתובענה ייצוגית. המבקשת תוסיף, כי קיים גם אינטרס ציבורי לניהול התובענה דנן כייצוגית.

י. סוף דבר

164. בשולי הדברים נבקש להוסיף, כי אנו ערים לריבוי הבקשות לאישור תובענות ייצוגיות, המציף בשנים האחרונות, בעיקר לאחר חקיקת חוק תובענות ייצוגיות, את בתי המשפט. חדשות לבקרים ניתן לראות בקשה כזו מוגשת כבר ביום שלמחרת התרחשות העוולה הנטענת, לעיתים אף טרם התברר היקף הנזק ומבלי שניתנה כך לנתבע כל אפשרות להביע עמדה כלשהי, שעשויה לשרת את האינטרס של הקבוצה, או אולי לאפשר לו להציע מיוזמתו סעד שעשוי להיות סביר וראוי בנסיבות אותו עניין לחברי הקבוצה. ניתן להתווכח האם התנהלות חפוזה ומיידית כזו מצד תובעים ייצוגיים היא ראויה והאם בראיה ארוכת טווח היא משרתת את האינטרס הציבורי, אם לאו. כפי שניסח זאת בית-המשפט באחד העניינים, לעיתים ריבוי בקשות כאלה עלול ליצור תחושה בקרב הציבור שלפיה הקרב הצרכני אבוד מראש. כך, גם בקשות מוצדקות ומבוססות עלולות, בשל אותו ריבוי ובשל השלכותיו, למצוא דרכן אל מחוץ להכרעה שיפוטית או אל מחוץ למציאת הסדר סביר בדרך כלשהי.

165. המקרה המונח כאן בפני בית-המשפט הנכבד אינו בן למשפחת הבקשות החפוזות. עובדות המקרה מלמדות, כי לא אצה רצה למבקשת הדרך אל בית-המשפט הנכבד. כך גם, לא פנתה לבאי-כוחה ביום שלמחרת אותה קניה בה התברר לה לראשונה עניין המשקל דנן. נהפוך הוא. המבקשת הינה לקוחה נאמנה ורבת שנים של המשיבות. במשך שנים נהגה ונוהגת לקנות את הלחם נשוא התובענה. היא לא הסתפקה במדידה חד-פעמית של לחם אחד ולא רצה לה מיד לאחר מכן להגיש את התובענה. ולא שהיה בכך בהכרח פסול, אלא שעובדות המקרה מלמדות, כי המבקשת התנהגה באורח רוח, כי טרחה, שבה וחזרה על הבדיקות מספר פעמים לא מבוטל, פנתה למכון התקנים לצורך ביצוע בדיקות נוספות ואף שילמה עליהן במיטב כספה, שלחה מכתב והמתינה לתשובה.

כל אלה ועוד יש בהם, לכל הפחות, כדי ללמדנו – במנותק משאלת העילה דנן ומסיכויי התביעה, שממילא דעת המבקשת בעניין זה ידועה – כי המבקשת באמת ובתמים פעלה, בוודאי שלהבנתה, בדרך הולמת ובתום לב.

166. אשר על כן ולאור כל האמור בבקשה זו, בית-המשפט הנכבד מתבקש לאשר את ניהולה של התובענה על דרך של תובענה ייצוגית.

רויטל דהן, עו"ד
(מ.ר. 51913)

שרון זכרוני, עו"ד
(מ.ר. 16790)

**אמנון זכרוני, עורכי-דין
ב"כ המבקשת**